

*A világot úgyis ki kell bírni.
Ne engedd a virágokat sírni.
Ne engedd a madarakat félni,
a hűséget hóban elvetélni,
az álmokat este megalázni,
almafákat áprilisban fázni,
a perceket ne engedd megállni,
ablakokat örökre bezárni,
csillagfényű éjszakákra lőni,
ösvényeket indákkal benőni.
Ameddig a vállad íve bírja,
vigyázz minden virágtalan sírra,
vigyázz minden társtalan magányra,
füstre, fényre, ember-glóriára.
Aki árva arccal sír az égre,
takarj szelíd álmat a szemére.
Tanulj könnyet, sebet, jajt szeretni:
valakinek embernek kell lenni.*

(Bényei József: A végrendelet)

Kedves Olvasó! Totya szerkesztő Társunk már Odafönről figyeli jószándékú törekvéseinket a Koinónia mívelése kapcsán. A lenti segítséget pedig ettől a hónaptól kezdődően Bóta Tibi és Farkas Pista adja. Köszönet érte Nekik!

LABAN CZ ZSOLT

SZEGHEŐ JÓZSEF TEMETÉSE...

Kedves gyászoló Családtagok, kedves Rendtársaim, gyászoló közösség, kedves Barátaink!

Jézus Krisztus János evangéliuma szerint Isten egzegétája volt: feltárta, életszerűen megmutatta nekünk Isten igazi mivoltát. S megtanított minket arra, hogy Isten valójában olyan, mint egy édesapa. Ő a mi Atyánk. S a most hallott evangéliumi részletben arról beszélt Jézus, hogy

Isten, a mi Atyánk otthont készít nekünk. Úgy, mint ahogyan egy édesapa vagy egy édesanya teszi: otthont készít gyermekeinek, akiket szeret. A szülők egyik legfontosabb feladata, hogy otthonossá tegyék gyermekeiknek ezt a világot, azáltal, hogy kialakítják közös otthonukat.

S valójában mindannyian erre a mennyei, az Atya által készített otthonra vágyunk. Nem csak odaát, hanem már itt, a földön is. Szent Ágoston szavai: „inquietum est cor nostrum, donec requiscat in te”, amelyeket a Vallomások elején ír, mutatják, hogy egész életét össze tudja rendezni

XXII. évfolyam 11. szám 2015. november

A Koinónia régebbi számai elérhetők:
www.faragoferenc.webnode.hu

Labancz Zs.: Szegheő József temetése	2966
Pálincás O.: Hálaadás	2968
Bulányi Gy.: Pepével beszélgetek	2969
Bóta T. A jézusi okosság...	2972
Gromon A.: Jézus érzelmei	2972
Dóry I.: Reflexiók...	2976
Dryp.: Kert napló	2979
Dryp.: Rendhagyó portrébeszélgetés...	2980
Végh Gy.: Régiós találkozó	2983
Bulányi Gy.: Budavári Napló	2984
Faragó F.: Tanyai szilánkok	2985

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

ennek a nyugtalan keresésnek az ívében. S így vagyunk ezzel mi is, mindnyájan. Életünk Isten keresésében, s az atyai házhoz való oda vagy sokszor inkább vissza-visszatalálásban zajlik. S életünk valamiképp tükörképét is adja annak, hogyan s mennyire kerültünk közel – néha tudva, néha észre sem véve – az atyai hajlékokhoz.

Szegheő József rendtársunk, vagyis Totya, ahogyan mindnyájan hívtuk őt, sokak számára lett atya, barát és társ az isteni otthon felé vezető ösvényeken.

Különös, kicsit különc diák is volt ő a kecskeméti iskolánkban, meglepte tanárait, amikor piaristának jelentkezett. Matematika-fizika szakos tanárnak készült a növendékevei alatt, s felszentelése után visszakerült az alma materbe, s ekkor már ő adta tovább osztályfőnökként, tanárként, prefektusként mindazt a jót a diákoknak, amit annak idején ő maga kapott: figyelmet, oktatást, nevelést, kirándulást, azt a sok mindent, ami hozzátartozik a piarista diákléthez. S érdekes színfolt volt ő: reálszakos tanárként a humánium kútfője. Lelkesedett a művészetért, a kultúráért: zenéért, irodalomért, filmekért. S mindazt, amit gyűjtött, oly szívesen megosztotta mindenkiel:

Kecskeméten még elsősorban diákokkal és rendtársaival, később sok-sok kollégájával. Szobája nyitva állt a beszélgetést keresők előtt, s fiatalokból gitáros csoportot alakított, az ún. Totya-showt. A fiatalok számára jele volt ez annak, hogy az Egyház tud fiatalos lenni, hogy a fiataloknak helyük van az Egyházban. Hogy az Egyházban, amely vallja magáról, hogy „semper reformanda”, valóban működnek friss, alakító erők.

Korán, már növendékevei alatt megismerkedett Bulányi György rendtársunkkal, Gyurka bácsi-val és az általa alapított-összefogott közösséggel, a Bokor közösséggel. Rátalált az ő körükben valami olyasmire, amire – talán kimondatlanul is – vágyott eddig: a közösségi Jézus-követésre, e követés radikalitására, e követés közösségi megosztására. S persze biztosan volt ebben vagányság is, a különös, a tiltott öröme. Szépen megfér benne egymással a piarista rendhez tartozása, piarista identitása, s a Bokor közösséghez tartozása. Talán azért is, hiszen Gyurka bácsi is, akinek személyisége meghatározó volt a bázis közösségek alakulásában, maga is gyökereinél piarista volt: lelkiségét, spiritualitását, Isten keresését is meghatározta az intellektuális jelleg, a megértésre való törekvés. S Totya rendi közösségünkől szintén hozta a szellemi igényességet és tágasságra való nyitottságot. Kalazanci Szent József hú fiaként nem rettent meg a különböző szellemi irányoktól, meg volt győződve arról, hogy az Igazság végső soron egy, s sokféle út vezet Felé. A Totya-tárban épp ezért a legkülönbözőbb írásokat, szövegeket találjuk. Ortodox és unortodox megfér itt egymás mellett, hiszen nem kell versengeniük. Mindaz, ami igényes, szép, elgondolkodtató, helyet kapott szellemi kincstárában. S épp ezért tudott provokatív is lenni, kérdéseket felvetve, olykor csak egyszerűen újtukra bocsátva őket. Hogy ő mit is gondolt ezekről, nem mindig tudtuk. Sokszor bizonytalanságban tartott minket afelől, hogy valójában ő mit gondol. Az értők, akik – ahogy mondani szoktuk – akik a totyizmusban járatosak voltak, tudták őt dekódolni, közvetíteni a többiek felé. Mások talán bosszankodtak rajta. Sokszor tapasztaltuk, hogy intertextuális létező volt: szövegek – s persze képek, filmek, zenék – hivatkozásai között élt. Ezek együtteséből állt össze vagy sejlett fel a jelentés, amelynek maga is hordozója volt.

Szegeden azután alapító atyává lett. A frissen újraalapított szegedi iskolánk, piarista jelenlétünk meghatározó, karaktert adó személyisége volt ő. Sokak számára ő volt az igazodási pont: hogy mit is jelent a piarista iskola, hogyan is formálódik a piarista pedagógus, mit is takar a piarista védjegy, az ő személyével fonódott össze. Szinte mindig otthon volt, s így elérhető volt: egy jó szóra, szükséges tanácsra, enyhítő bosszankodásra, jóleső poharazásra, közös álmodozásra és közös alkotásra. Atyja és testvére lett

sokaknak: esketett és aztán gyermekeket keresztelt, és segített akin és ahogyan tudott – jó szóval, filmekkel, szövegekkel, vagy éppen adományokkal – nagyon érzékeny és figyelmes volt erre.

S felismerte, hogy az új helyzet, a magyar piarista világ alakulása és az új körülmények merre hívják őt és a közösséget. Természetesen nyitotta meg most már nem csak saját életterét, de a rendházat is a kollégák előtt, hogy ott ők is ott-

honra találjanak. Tudta, hogy a személyes közelség és közösség, a barátság szó olyan szövetet, amely azután hordozni tudja az iskolás mindennapok terheit és küzdelmeit. Betegsége meglepetés volt, de valamiképp életmódjából is következett. Nem kímélte magát. Inkább elemésztette. Miközben életet adott sokaknak, mintha a maga életét kevésre tartotta volna. Az utolsó években sokat emlegette a halálát is. Mors et vita duello confluxere mirando – mintha az élet és a halál között küzdött volna benne. Kritkái, olykor keserősége inkább az utóbbiról, kedvessége, humora, szolgálatkészsége pedig az életről szólt és tanúskodott.

Az atyai ház emléke vagy mélyen szívünkbe írt vágya vezet minket életünkben. Kerülőutakon is, zsákutcákba futva, mégis Isten által kisimogatva, egyengetve. Szegheő József rendtársunk, Totya is az atyai-anyai házat kereste életében, ahol otthon lehet, ahol elfogadásra talál, ahol megnyugodhat. S életében sokak számára teremtett otthonosságot, szerethető – mert szeretettel teli – közeget és közösséget. S ő maga is tudott szeretetet elfogadni: szobája tele volt és van személyes emlékekkel, ajándékokkal, amelyek emlékeztették fontos személyekre, találkozásokra, kapcsolatokra. Ezért is volt olyan szerethető, mert éltette a szeretet, a figyelem.

Most, amikor utolsó útjára kísérjük Őt, szívből hálát adunk Istenünknek, Mennyei Atyánknak, azért, hogy nekünk adta őt, hogy kapcsolatban lehettünk vele, hogy része lett életünknek, s része lettünk az ő életének. S hálát adunk, hogy most, rövid intenzív szenvedése után odata-lált az atyai hajlékokhoz, a szeretet forrásához és teljességéhez, ahol már számunkra elképzelhetetlen szimfóniába olvad és rendeződik össze minden gondolat, szöveg, zene és film. Alighanem kedvesen mosolyog ő most szemüvege mögül – amelyre valójában már nincs is szüksége –, s barátsággal tekintve ránk, talán ezt üzeni: „Ahol vagyok, mindig erre vágytam, s amit adni tudtam, mind innen fakadt. Örüljünk közösen, együtt otthon adó Istenünknek, Ti ott, én már itt”.

Amen.

*Egészen biztos,
hogy előbb-utóbb ez vagy
az lesz, így vagy úgy.*

(Fodor Ákos)

PÁLINKÁS ORSOLYA

HÁLAADÁS...

*Belőlem valaki útra vált
Útra a jobbik részem
Kiment belőlem, itt hagyott
Csak úgy észrevétlen*

*Félre se néztem, annyi volt
Csak annyi volt, egy szót se szólt
Hirtelen elment, itt hagyott
Valaki útra vált, a jobbik részem
(Cseh Tamás)*

**Édes Istenem – és kedves Totya, vagy ahogyan itt szokás: Tisztelt Tanár Úr!
Kedves testvérek!**

Készültem, higgyétek el, napok óta készülök, tudtam, hogy a hálaadás a feladatom ezen a szentmisén. Olvastam régi leveleket, verseket, néztem képeket, sírtam és bosszankodtam, ellágyultam és keseregtem, vizsgáztalódtam – és perlekedtem, Veled, Uram! Természetesen, tudom, hogy elviseled. Mi úgy éreztük, hogy szükségünk van még Totyára. Sírtam és vigasztalt, hogy tudod milyen ez, mert te is sírtál Lázár sírjánál. Sirattam magamat, magunkat, hogy itt maradtunk. Totya nélkül, nyáj a pásztor nélkül.

De hisz abban hiszünk, hogy nincs vége, csak egy ajtó van közöttünk. És a kapcsolat fenntartható. Kerestem, keresem, Totya, az üzeneteidet, amik áthallatszanak ezen az ajtón. Te küldted, nem is olyan régen, Varga Gyöngyi írását:

A Magasságos meghívottja vagy. „Fölfelé” élő ember.

*Valahol helyed van a világban.
Kitárt, üres kezedet nyújtod a magasba.
Ember vagy. Ilyen vagy. Gyönyörű.
EMBERSEG: EMBER S ÉG.
Szétbomlik a szó. Üzen. Mert ember vagy.
Ember lehetsz, aki kapcsolatban van az éggel.
Az ég lehajol hozzád, és fölemel.*

Hát így történt, másként nem is lehetett, az Isten felemelt. Köszönöm, Uram, hogy így tettél, köszönöm, hogy helyet készítettél, köszönöm, hogy vársz, és most már Totya is vár minket.

Totya két fontos dolgot tanított nekünk az Utolsó vacsoráról: *az ajtó nyitva állt, és Jézus senkit nem vizsgáztatott, aki be akart menni.*

Hítünk szerint a mennyország ajtaja is nyitva áll, és a vizsgát magunk tesszük, az ítéletet magunk felett mondjuk ki, csak már a Szeretet szemüvegén keresztül ítélve magunkról.

Most megint többet látunk már belőled, Uram, és Totyából is, mert fel kell emelnünk a fejünket, ki kell nyitnunk a szemünket, mert nem áll itt, hogy amit mi nem, azt ő megtegye.

Totya túlcserélődött mértékkel adott, ha megkértük valamire, és melléje tette még mindazt, amit a dologgal kapcsolatban tudott. Általában többet tudott, mint mi, de szerény munkásként a háttérbe állt, legyen másnak sikere.

Egy volt közülünk, méghozzá ebben a mindent egybemosni akaró világban egy olyan férfi, aki ha munkáskezet kerestünk, szabadkozott, hogy nem tudja, erejéből mennyire futja, de megszólítottak érezte magát, és be akart állni a cipekedők sorába. Megértette, miről van szó, amikor karácsonykor rászorulóknak vásároltunk háztartási gépeket, meghívót szerkesztett, olyan meghívót, amely biztató történetével ajándék is egyben, olyat, amely tartalmazza a Bokor által felismert hármasszerményt, de úgy, hogy felkínálja: Legyél te is ajándék! Háromszor is nekifutottunk, és ő mindig, alázatosan hajlandó volt újra kezdeni, az én álmaim szerint.

Totya bármit vállalt, amiben felcsillanni látta az Isten Országának építésének lehetőségét. De azt is, amiben csak hitte, hogy ez benne van, mert bízott barátaiban, akik valami nagyot szándékoztak tenni. Istenem, Te a szándék szerint, és nem sikerek szerint látsz, és sosem ítélsz el bennünket. Totya sokszor nézett bennünket ezen a szemüvegen át. A fiataljaink által rendezett, csupa kisgyerek szereplésével készülő karácsonyi előadáshoz felajánlotta itt a piarista terepet, és izgalommal várta, mi fog kikerekedni belőle. Amit nagyon akarunk, és Totya is bízik benne, annak sikerülnie kell! (Sikerült is!) Hálát adok ezért a hegyeket mozgató bizalomért.

Vállalta, hogy ő lesz a ferencvárosi máltai csoport lelkivezetője. Talán azért, mert érezhette, hogy segítségével létrejöhet egy újabb olyan sejt, amely a tevékeny szeretetet szaporítaná. Vállalta, mert miért ne nőhetne általa a búza is ott, ahol vannak konkolypalánták is vetésben.

Gyurka bácsi évfordulós miséje előtt levélben megkerestem azzal, hogy beleszólhatónak tartja-e az emléknapi gyerekfoglalkoztatásán készülő „Noé bárkáját” a prédikációba. Egy sorban válaszolt: „Jónak látom el-sütni.” Nem kellett a szöszaporítás, hisz jól csak a szívvel lát az ember. Totya felismerte a gyerekek fontosságát, felszállt Noé bárkájára, és hitt a szivárványban. Mi is hiszünk a Föld és ég összeköttetésében, és ez most már azt is jelenti nekünk, hogy a Tanár úr prizmat tartó keze is benne van a képben, ha értő szemmel nézünk fölfelé.

A bérmálási felkészítőn nem, vagy csak alig bírtuk őt követni, pedig mindannyiunknak volt már papírja valamiről, az Isten teremtette csodálatos világ egy piciny szeletéről. Ő jobban készült, mint mi, és az egységes, egy igaz Isten világát próbálta átadni. Próbálta elsimítani a hit és a tudomány, a hit és a vallás, a felekezetek közötti félreértéseket. És próbálta átadni, hogy ez a tanítványok, a Krisztus követő tanítványok valódi feladata. Egyben látni és egyben szeretni, válogatás, finnyáskodás nélkül.

Kamasz fiainkat rávette a templomi ministrálásra. Nem semmi! Nézzünk magunkba: Mi mennyire kapkodunk a misén a felolvasás lehetőségéért? Kell egy kis rásegítés, hogy mi is beálljunk ebbe a közös asztalálodzatba, ne csak várjuk a mások szolgálatát. Köszönjük a miséken tapasztalt, állhatatos és folyamatos lehetőség felkínálást. Egyszer megkérdezték Totyát, nem zavarja-e, hogy a ministránsok néha nevetgélnek? Visszakérdézett: Jobb lenne, ha sírnának?

Egy szem tízéves, mondhatni hátulgombolós fiunkra is úgy szánta idejét, mint egy esküvős fiatal párra, mint a csoportos bérnyújtás oktatására. Két-három családnak is tartott misét úgy, mintha 2-300 család kérné. Mert tudta, hogyha ketten vagyunk is, elegen vagyunk, és ha százan lennénk is, kevesen lennénk Isten nélkül.

Sokan vagyunk itt sokfelől, régiek, újak, fiatalok és korábban születettek. Totya tanított, lelkipozított, közösségeket vezetett, misézett, lelki gyakorlatot tartott, Bokor Tv-t szerkesztett és helyettesített, és nem nézte, hogy hányszor ő, hányszor valaki más. Ha csak ebben tudnánk hozzá hasonlóak lenni....

Ha én híd lehetnék, biztos megfeszülnek,

Mesterem másaként kötni igyekeznék:

Ő az eget és a földet, én a bokrot és a rendet –

Kell az embereknek egy áthidaló szerzet.

Problémásnak érezte rendje és a többi rend gazdagságát, kereste az egyéni egyszerűség lehetőségét és a közösből továbbadható lehetőségét, és bennünket is sokszor figyelmeztetett: Döntsünk, hol akarunk focizni, melyik csapatban. És ha az egyház csapatát választjuk, akkor a szabályokat is tartanunk kell, a csapatkapitányt is figyelniünk kell. Ott akart focizni az egyházi ligában, a piaristák és a Bokor csapatában is. Válogatott volt, aki egyik csapatát sem hagyta cserben. A Bokrot sem, akkor sem, amikor az nem volt a Liga tagja. És mindent beleadott a közös játékba. Az életét tette rá. Nem azt az pár, szenvedéssel teli utolsó órát. Azt is nagy kunszt békével felajánlani, de az élet odaadása a barátokért – az az évtizedek hosszú sora, az évtizedek minden perce, amit nem tartok meg magamnak, hanem a többiek szolgálatába állítom.

Igyekezett vidám lenni, hogy másokat is vidámítsa. Az élet nehézségeinek elviseléséhez, a felülemelkedéshez, a pozitív életszemlélethez humorra van szükség. Hála érte, hogy ennek nem volt hiányában.

„Minden probléma csak egy lehetőség a továbblépésre. Bármilyen problémából van kiút, ha nem adod fel, ha nem állsz meg! Rázd meg magad, és lépj egyet feljebb!” – írtad egy leveledben, kedves Totya, és tudjuk, a betegséget is ilyen lehetőségnek tekintetted.

Totyának feladata volt, amit teljesíteni akart. Tudta, hogy Isten erőt ad ahhoz, ami szükséges. És tudta, hogy neki melléje kell tenni a magáét. *„Ha tudásod van, fáklyát használsz, hogy mutasd az utat. Amikor megvilágosodtál, te magad leszel a fáklya.”*

Hála neked, Istenünk, hogy egyszerre éltünk, hogy egy helyen éltünk, hogy ebben a pár budapesti évben mi Totya két végén égetett fáklyája mellett eszmélhettünk.

Azt tanultuk, az ima beszélgetés. Tehát van társ, van válaszadó. És van válasz. A válasz most Totya húsvétkor írt, az új élet kezdetét jelző levele, idézem:

„Utolsó pillanatban jelzem: én is feltámadtam – Gödön...”

Köszönöm a kapott biztatásokat, és várom a folytatást (Mennybemenetel?).

Totya”

A mennybemenetel óvatos zárójelben. Mi már tudjuk, hogy így van, hisszük, hogy így van. És igyekezzünk folytatni, és várjuk a biztatást. Amen.

BULÁNYI GYÖRGY

PEPÉVEL BESZÉLGETEK...

Szép május elsejém van. Azért csak van, mert még csak délelőtt tízet mutat az óráim. De már a tegnap este is nagyon szép volt. Ebéd után volt valami megbeszélni való Józsvival, s megkérdezte tőlem, hogy lennék-e főcelebráns az esti házi misénken. Ismerhettek: hogy ne lett volna kedvem. Még nem volt olyan az utóbbi 90 esztendő folyamán, hogy én visszautasítottam volna egy beszélési lehetőséget. Mert a főcelebráns beszélhet is. Nálunk öt percet illik beszélni. Én illetlen voltam ez alkalommal: negyed óránál is többet beszéltem. *Nyelveken szóltam* (lásd ApCsel 2,4): héberül, görögül, latinul, olaszul, angolul, franciául, németül és még magyarul is. Az elmúlt napokban piarista nemzetközi tartományfőnöki találkozó volt házukban. Az olasz tartományfőnök még nem utazott haza, s így ő is koncelebrált. Amit magyarul mondtam, nem értette szegény, de a többit érthette, ha tudott a hét nyelvek egyikén-másikán.

A textust, amiről beszéltem, a napi evangélium szövegéből vettem: *Amikor azonban eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet titeket a teljes igazságra* (Jn 16,13). Elmondtam népes hallgatóságomnak, hogy kétszer is előkerül e mondatban az *igazság*, ami héberül – **emeth**. S azt is, hogy ez a szó az egész Ószövetségben csak 75-ször kerül elő, de... a **caddik** 750-szer! Hogy kerül ide ez a caddik? Mindjárt elmondom. Az Újszövetségben az *igazság* görögül – **alétheia**, a *caddik* pedig görögül – **dikaios**.

Ez utóbbinak a jelentését elemeztem is negyven évvel ezelőtt. Bele is került teljes szövege Jenő szakdolgozatába: *KIO 12. Az Istennek tetszés*. A caddik pedig magyarul *istenek tetsző, avagy az Isten szándékait megtevő ember*. Ez egy kicsit más, mint az *igazság*. Ezért nem is illik összekeverni a kettőt. Már pedig ez történt prédikációm idézett textusában.

A szinoptikusoknál, azaz a három kánoni evangéliumban az alétheia 7-szer fordul elő, az egy János-evangéliumban pedig 25-ször! A különbség több mint tízszeres. Ezzel szemben a dikaios a szinoptikusoknál 30-szor, a Jn-

evangéliumban pedig csak 3-szor kerül elő, – a különbség itt meg pontosan tízszeres. (Nyilvánvalók ezek az arányítási számaim, mert a három szinoptikus evangélium terjedelme háromszorosa az egy János-evangéliumnak.) Mért ilyen aránytalan ez az arányítás a szinoptikusok és János között? Mért?

János hetven évvel később emlékezik vissza Jézus szavaira – már időszámítás szerint 100 körül. A keresztnyek ekkor döntő többségükben már nem zsidókból, hanem pogányokból verbuválódtak. Olyanokból, akiket már nem az Ószövetség határozott meg, mert nem zsidó, hanem görög gondolkodásban nevelődtek. Hatott ez utóbbi már Jánosra is. Ezért küldi János Jézusa az igazság (emeth, alétheia) és nem az istennektetés/az Isten akaratát megtevés Lelkét (cedaka, dikaiosüné), aki elvezeti őket a teljes igazságra, és nem az istennektetésnek/az Isten akarta megtevésének a teljességére.

Az emeth – alétheia – igazság **lételméleti fogalom**: a valóság tükrözése. A cedaka – dikaiosüné – Isten akaratának megtevése/istennektetés pedig **erkölcsi fogalom**, azaz arról beszél, hogy *hogyan viselkedjünk*. Szinoptikus nyelven tehát Jézus ez utóbbinak a Lelkét küldi, s ez a Lélek vezeti el a tanítványokat a teljes istennektetésre/Isten akaratának teljesítésére. A szinoptikusok még Jézus anyanyelvén gondolkodnak, János Jézusa már görögül gondolkodik.

Van nekünk magyaroknak még egy külön nyavalyánk. A mi nyelvünkben akár zsidóul gondolkodunk, akár görögül, mindenképpen az *igazság* szó kerül az ajkunkra. Mondok rá példát. Népmesénkben útnak indul két erkölcsi magatartás: *Elindult az igazság, véle ment a hamisság*. Jézus ezt így mondaná: *Elindult a caddik, véle ment a nem-caddik*. Ha Jézus tudna magyarul, s még a KIO 12. numerusát is elolvasta volna, akkor így beszélne: *Elindult az istennektetés, véle ment a hamisság*. Még egy példa: Ha valami nagy disznóság történik, akkor az asztalra vágunk, s ezt dörögjük: *Ez nem igazság!!!* Ha pedig valaki azt mondja, hogy kétszer kettő az öt, nem gurulunk dühbe, csak tudjuk, hogy ez nem igazság.

A magyar nyelv akár a lételméleti, akár az erkölcsi fogalomra gondolunk, az *igazság* szó jön a szánkra. Akkor is, ha Bibliát fordítunk. 1973 előtt írtam egy levelet erről Gál Ferencnek, meg írtam egy nagy tanulmányt a Teológia folyóiratnak. Csak azért, hogy különböztessük meg egymástól e két fogalmat a Bibliában, mert ha nem tesszük, butaságokat fordítunk, s elmegyünk Jézus tanításának értelme mellett is. Nem volt hatása. Az 1973-ban kiadott Bibliában is ezt olvassuk a Mt 5,10-ben: **Boldogok, akiket üldöznek az igazságért...** Csak az Erazmustól tanult Erdősi Sylvester Jánosnak volt szeme az 1541-ben kiadott Új Testamentumában másképpen fordítani. Így: **Boldogok az kik háborúságot szenvednek az keresztényi jó íletért**. Csak ez a majd félezer év előtt Szinyérváralján született hazánkfia különbözteti meg szentírásfordítóink sorában az erkölcsi fogalmat a lételméletitől. Mert az idézett helyen nem azt találjuk, hogy *heneken alétheias*, hanem azt, hogy *heneken dikaiosünés*.

Az erkölcsit találjuk: a keresztényi jó életet. Ha mi Jézus tanítványainak valljuk magunkat, akkor bennünket is erre vezet Jézus Lelke. Amen.

Nem volt magnó a kápolnánkban, nem egészen ezt mondtam el, de ez volt a tartalma annak, amiről húsz percet beszéltem. Aztán vacsorázni mentünk, amit nyolc után fejeztünk be. Szusszantunk egyet, és félkilencre a szerda esti rendházi csoporttalálkozóra mentünk. Minden héten tartunk ilyet, már mint a már pappá szenteltek. Egy vagy másfél órát tart. Azzal indult, hogy Laci felszólított, hogy énekeljek egyet, mert múltkor elénekeltem nekik a baracskai nótát, amit még a börtönben tanultam:

Fehérvártól egy köpésre, Budapesttől egy lövésre terül el a szép Anna-major.

Van ott politikai, mackós, csöves. Mind azt mondja, hogy kőmives, s betette a levesbe a sót.

Szegény vagány, öreg zsvány, befutott a csöbe valahány.

Ki lehet a sített bírni, nem kell azt úgy mellre szívni. Így dalol az igazi vagány.

Aztán újra a refrén: *Szegény vagány, öreg zsvány...*

Gondolkodtam egy kicsit, aztán rázendítettem, ha már az elmúlt pénteken – György-nap okán – megköszöntöttek, erre a nótára:

Kösd fel magad, kösd fel magad, kösd fel magadra vitézi kardodat

Hogy meggebedj, hogy meggebedj, hogy meggebedjenek ellenségeid

Fejed borítsa kosz, fejedre borítsa kosz, fejed borítsa koszorú

Átkozott kutya légy, átkozott kutya légy, átkozott kutya légy ne bántsa ormányod

Szakadjon rád az ég, szakadjon rád az ég, szakadjon rád az égnek minden áldása!

Ezután megkértem őket, hogy szokásaink ellenére hadd olvassam fel nekik múlt vasárnap délelőtti prédikációm, mert csak így érthetik meg paradigmaváltásomat, melyről Józsi pénteken beszélt, s mondtam: **Keresztelendők miséje április 27-én** (Lásd: KOINÓNIA 2008/6-7)

Most meg már május 2. van, a tizenegy órát mutat az óráim, s még mindig nem értem oda, hogy elmondjam, mért volt szép május elsejém. Csak azért, mert április 30-án beraktam Pepe ebédlői fiókjába a Mérleg utolsó számát, meg a válaszomat a Markchies tanulmányára. Ezért volt szép a május elsejém? Nem, hanem azért, mert a reggel 8-kor mondott koncelebrációs mise után Pepe mellé ültem az ebédlőben, s ő közölte velem, hogy elolvasta Markchiest is, a válaszomat is, s beszélgettünk reggelizés alatt-után egy jó órát. Azért tudtunk beszélgetni, mert Pepének volt két kérdése. (Ha odafent is lesznek kérdezők, ha odafent is tudok beszélgetni majd valakikkel, akkor az odafent is élhető lesz a magamfajta számára.)

Pepe első kérdése-megállapítása: *Úgy tűnik, hogy Pál inkább nyitott a pogányok felé, mint a Tizenkettő, és számára kevésbé számít a vallási hovatartozás.*

Számomra ebben két kérdés is van. Előbb az elsőről mondom el, hogy mit gondolok. Jézus csak Izrael házá-
nak elveszett juháiért jött, de feltámadása után tanítvá-
nyait már elküldte az egész világra: *Menjetez tehát, tegyé-
tek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg
őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére.* Ha Jézus 30-
ban halt meg, ha István megkövezésére 33-ban került sor,
akkor az ezt követő jeruzsálemi általános üldözés követ-
keztében az apostolok kivételével mindnyájan elszéledtek
(ApCsel 8,1). Júdeába, Szamáriába, de délre is, Gáza felé
(Csel 8). Meg északra is Damaszkus felé, ahova Saul is
utána ment az ott található tanítványoknak (Csel 9). A ta-
nítványokat hamarosan követniük kellett az apostoloknak
is, mert az alighanem 37-ben történő jeruzsálemi látoga-
tásáról Pál így számol be: *fölmentem Jeruzsálembe, hogy
megismerkedjem Péterrel, s nála maradtam tizenöt napig.
Más apostolt nem is láttam, csak Jakobot, az Úr testvérét.*
(Gal 1,18-19).

Pálnak csak szerencséje volt, hogy találkozott Luk-
áccsal, aki az ApCsel-ben elsősorban Pál cselekedeteiről
számolt be. Ha az apostolok mindegyikének, s ha szétszél-
ledő tanítványok mindegyikének ilyen szerencséje lett
volna, akkor fel lehetne rajzolni a térképre, hogy a
Mediterráneum egyes városaiba kik vitték el Jézus öröm-
hírét. Lehet, hogy Pál sok felé elvitte, de nem gondolom,
hogy a térkép páli pontjai akárcsak megközelíthetnék is a
nem-páli pontokat. Egy ember Tizenkettőt tud gyűjteni.
Ezeket nemcsak összetrombitálni kell, hanem megtartani
is egy életen keresztül...

Pálnak jó volt a sajtója. Maga is írt, róla is írtak. De
egy ember az egy ember. Ha nagyon jól dolgozik, három
év után kivégzik. A Tizenkettőből is tudunk háromnak a
kivégzéséről. A hagyomány szerint egy kivételével mind-
egyiket kivégezték. És nemcsak a Tizenkettő dolgozott.
A Jézus utáni évtizedekben még nem voltak papok és ked-
ves hívek. Mindenki tanítvány volt. S minden tanítvány
tudta, hogy neki is tanítónak kell lennie.

Pál is tudott konkurens társairól: *Csodálkozom, hogy
attól, aki meghívott titeket Krisztus kegyelmére, ilyen ha-
mar átpártoltatok egy más evangéliumhoz, jóllehet nincs
más, legfőbb néhány ember akad, aki megzavar titeket,
és igyekszik elferdíteni Krisztus evangéliumát. De ha akár
mi, akár egy mennyei angyal más evangéliumot hirdetne
nektek, mint amit mi hirdettünk: átkozott legyen! Amint
már kijelentettük, most újra megismételjük: Ha valaki
más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit tőlünk hal-
lottatok, átkozott legyen!* (Gal 1,6-9) Harcolnia kellett a
maga igazáért a betolakodott hamis testvérek ellen, akik
azért tolazkodtak be közénk, hogy kifürkésszék Krisztus Jé-
zusban való szabadságunkat, és szolgaságba taszítsanak
bennünket. Ezeknek egy pillanatra sem tettünk enged-
ményt, hogy az evangéliumot tisztán megőrizzük számo-
tokra. (Gal 2,3-5)

Azt gondolom, hogy Jeruzsálem ostroma után (69), a
a zsidó nemzetből-vallásból Jamniában kiközösítődésünk
után (92?), Bar Kochba újabb keresztényeket gyilkolásai
után – lassan teljesen elfogy a lehetősége annak, hogy

újabb zsidókat nyerjünk meg keresztényeknek. Csak Pál-
nak nagyon jó a sajtója, s abból látszik úgy, mintha az
egész Jézust valló társaság csak foglalkozzék a zsidókkal,
az emberiség nem-zsidó része pedig az ő hitbizománya
volna, aki sohse látta Jézust, sohase hallotta tanítását, s
nem is kérdezősködött senkitől sem arról, hogy mit taní-
tott Jézus három esztendőn keresztül: *az általam hirdetett
evangélium nem embertől való. Hiszen nem embertől kap-
tam vagy tanultam, hanem Jézus Krisztus kinyilatkoztatá-
sából* (Gal 1,11-12).

Ezt pontosabban kellene kidolgozni. Ha majd teoló-
giai tanszéked lesz, ajánlom, hogy íráss egy doktoran-
dusszal erről egy jó disszertációt.

Ami Pál nyitottságát illeti, Péternél nem volt nyitot-
tabb, csak gorombább. Letolja Pétert Antóchiában a *disz-
nócsülök* evés tárgyában (Gal 2,1-10), önmagát viszont az
egekig magasztatja (1Kor 9,20), mert ő akármit megeszik:
bálványáldozati húst is. Jakabnál biztosan nyitottabb volt,
de 58-ban szemtől-szemben vele Jeruzsálemben ő is ala-
koskodik, ha hihetünk Lukácsnak, s Pál nem tolja le ma-
gát ezért (ApCsel 21, 17-26).

Kérdésed másik fele: Pál számára kevésbé számít a
vallási hovatartozás? Neked úgy tűnik, hogy igen. Nekem
meg úgy, hogy nagyon nem. Ő csinált vallást Jézus taní-
tásából. Jézus csak azt akarta, hogyha meglátunk az úton
egy rablóktól megnyomorított embert, segítsünk rajta. Ha
eretnek, úgy is jó. Ha nem segítünk, hiába vagyunk akár
pap, akár levita, semmiképpen nem vagyunk jók.

Pál le akarta cserélni azt a vallást, amibe beleszületett.
A körülmetélés rossz, a bubamegöntés jó. Véleményem
szerint a körülmetélés sem ér semmit, a bubamegöntés
sem ér semmit, mert mind a kettő csak jel. Az ember je-
leket alkalmazó lény. Másképpen: szertartásokkal él.
Hogy Pál számára mit hordoz a vallási jel, olvashattad a
az olvasói levélben.

Pepe második kérdése: *Mit jelent a Lélek elküldése,
jelenléte? Az egyházat a Lélek irányítja?* Én úgy gondo-
lom, hogy embernek lenni annyit jelent, hogy magunkban
hordozzuk Őt. Módunk van hangjára rá nem figyelni. A
Tizenkettő tíz napon keresztül imádkozott. Figyelt a ben-
nük levő Lélekre. Ennek meg lettek a következményei:
nem féltek tovább és szóltak.

Az egyház emberekből áll, akiknek módjuk van fi-
gyelni a Lélekre. A figyelőket irányítja. Eddigelé meny-
nyire figyeltünk rá, mutatja az egyháztörténelem. Aki
uralkodik, aki gazdag, akinek hadserege van, nem figyel
Rá. A jézus mintáját utánozni akarók azok, akiket a Lélek
irányít az egyházban.

2008.

BÓTA TIBOR

A JÉZUSI OKOSSÁG ÉS JÉZUSI OKTALANSÁG PÁRBESZÉDE

Az oktan szót jelen esetben az „ésszerűtlen” értelemben használom. Hát van jézusi oktalanság is? Igen, ez az ellenségszeretet.

Jézus a farkasok közé küldött bárányait nem eledelnek szánta a farkasok számára, nem „birkáknak” akarta őket. Bízott, nagyon sok példát hozott, s maga is élt az általa felvázolt okossággal, annak minden általa megengedhető eszközével!

Ezzel párhuzamosan elmondta övéinek, hogy a szeretetlenséggel szemben csak a szeretet az egyetlen eszköz, ami övéi kezében van, és ennek a szeretetlenséggel szemben, ebben a világban nagyon kicsi az esélye. (Ezért is van nagy szükség a jézusi okosságra.) De követőinek el kell tudni fogadniuk, hogy evilág szemében jellemzően a vesztesek közé fognak tartozni. Evilági szemmel Jézus is vesztes volt!

A jézusi okosságot és a jézusi oktalanságot (ellenségszeretet) meg kell tanulnunk egyszerre felvállalni, az állandó belső mérlegelés küzdelemével együtt. Egy párbeszéd-kísérlet a jézusi okosság (J. OK.) és a jézusi oktalanság (J. OKT.) között.

Van-e veszélyhelyzet?

J.O.: Igen egyértelműen van. De mi a veszélyhelyzet? A nagy tömegben érkezők, amire Európa nincs felkészülve. Ennek a helyzetnek a kezelésére (a jézusi okosság eszközeit felhasználva) igen sürgősen fel kell készülni!

J.OKT.: Van. De mi a veszélyhelyzet?

Ez a folyamat előbb utóbb konfliktushoz, majd erőszak alkalmazásához vezet. (Tekintettel arra, hogy a döntéshozók szótárában a jogos önvédelmi háború egyértelműen elfogadott.) Az erőszak bármilyen helyzetben való elkerülésére fel kell készülni.

Mindkét veszélyhelyzetet egyértelműen meg kell fogalmaznunk, és azok kezelésére fel kell készülnünk.

Mi a teendő?

J.O.: Fel kell hívnunk embertársaink figyelmét arra, hogy készüljenek fel a nem várt és „nem önként vállalt, ránk kényszerült” nagy tömegben érkezők kezelésére. Ennek érdekében (a jézusi okosság értelmében) fel kell kutatnunk minden Jézus által megengedett/használt eszközt, amelyre szükség van, és esetleg lehet a jövőben (befogadás, integráció kezelése).

J.OKT.: A mi fő feladatunk az irgalmasság (a rászorulókon segíteni). Az ellenségszeretet parancsa ésszerűtlen, de egy jézusi tudatú ember számára megkerülhetetlen. Az irgalmasság szükségszerűen igazságtalanság a világ sze-

mében. A mi szemünkben az ellenség szeretete az igazságosság felett áll. Az igazságosság oldaláról nézve igazságtalanság az irgalmasság azzal szemben is, akit az irgalmasságom elér (mert nem érdemei szerint kapja azt, amit kap), de főként azzal, aki az irgalmasságom köréből kimarad (jogosan érzi azt, hogy az irgalmasságom alanya a „közösből” érdemei felett kap).

Szándékosan és tudatosan hagytam a végére az iszlám-veszély gondolatát. Miért?

Külön szerettem volna erről beszélni.

Egy vallomással kezdem. Hogy veszély helyzet van, az számomra megkérdőjelezhetetlen. De hogy ez a veszélyhelyzet azonos lenne az iszlám veszéllyel, ebben nem szeretnék állást foglalni. Nem azért mert nem akarok, vagy nem is azért, mert a problémát akarom kerülgetni (az érzelem-felborzolás elkerülése érdekében), hanem mert valóban nem tudok. Miért?

- Mert ebben a fejetetejére állított, és agyonmanipulált világban ennek a kérdésnek egyértelmű megválaszolását a magam részéről lehetetlennek érzem.

- Mert számomra eddig hiteles, és tekintélynek számító keresztény testvéreim között vannak olyanok, akik egyértelműen állítják, míg mások egyértelműen kétségbe vonják ezt.

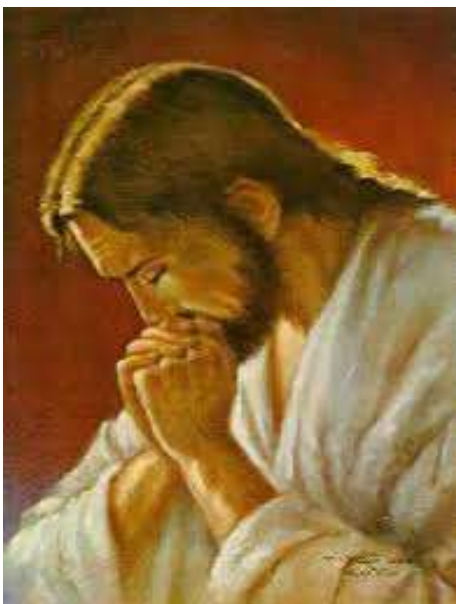
- Mert számomra a józanész azt diktálja, hogy az Európát megcélzó ekkora nagy tömeg nem lehet homogén. Ebben a nagy tömegben megtalálhatók a háborús övezetből (házjukból, vagy a szomszédos országok menekülttáboraiából) menekült, esetleg életüket mentő, kilátástalan sorsú emberektől kezdve, a gazdasági (jobb életet kereső) bevándorlókon át, egészen a világpolitika és iszlám-politika által manipulált (valóban veszélyes) emberekig. Az iszlám-veszély lehetséges veszély, de aktualitásának, mértékének megítélése az, ami

számomra ma még nem eldönthető. Így nem tehetek mást, mint hogy tiszteletben tartom kinek, kinek a véleményét.

Mindenesetre a veszélyekről beszélni kell, őszintén fel kell vetni a lehetséges veszélyeket. De a szélsőséges megközelítésektől óvakodnunk kell. Mit értek ez alatt?

A csupán kereszténységünk megszüntetésére törekvő iszlám gondolat túlhangsúlyozása komoly veszélyt hordoz magában. Mire gondolok? A legjobb szándék mellett is, ha ezt a gondolatot egyre erősítjük, (akarataink ellenére) egy vallásháború gondolata erősödik a fejünkben, a szívünkben. Vallásháborút pedig senki sem akar közülnk.

A jézusi okosság arra kötelez, hogy erre a lehetséges veszélyre is felhívjuk a figyelmet, és minden erőnkkel keressük a megengedhető jézusi eszközöket. Felelősek vagyunk önmagunk és embertársaink tudatának – lelkiismeretünk szerinti – formálásáért. De konfliktus esetén az

erőszak alkalmazásának eldöntése az evilági hatalmak kezében van! Nekik a jogos önvédelmi háború egy használható eszköz. Ha kimarad az erőszakmentesség párhuzamos hangsúlyozása, mit teszünk majd akkor, ha erőszakalkalmazásra kerül sor? Hogyan tudjuk megállítani az erőszakot? Mit tudunk majd mondani a (többségben lévő) olyan keresztény testvéreinknek, akiknek az ellenszereget helyett a jogos önvédelem létezik a szótárakban. Lehet, hogy ők nem csak szóval, hanem önként kardot ragadva is ünnepleni fogják majd az evilági hatalmak döntését?

Ugyancsak komoly veszélynek gondolom azt is, ha kizárólag csak az erőszakmentesség felől közelítjük meg a problémát. Mert ezzel tudattalanul, és szándékunk ellenére is a mesterünk által használt, és fontosnak ítélt egyik eszközt, a jézusi okosságot vetjük el. A józanész is azt diktálja, hogy legyünk körültekintőek, a jézusi okosság pedig azt, hogy használjuk a Jézus által élénk tárt eszközöket, amibe az erőszak alkalmazás (testi és szellemi /megfélemlítés/) semmilyen körülmény között (önvédelem esetén) sem fér bele.

Mit tegyünk hát?

A jézusi okosság (körültekintő, minden veszélyt és lehetőséget számba vevő), és a jézusi oktalanság (az erőszak alkalmazást semmilyen körülmény esetén sem igénybevevő) szempontjai által meglátott MINDKÉT VESZÉLYRE EGYSZERRE kell felhívni a figyelmet, és ezek csökkentése érdekében egyszerre kell megtennünk azt, amit lelkiismeretünk diktál.

Náci gondolatával zárom töprengésemet:

„Tájékozottnak látszó okoskodást és kegyes lelkesedést fel kell váltsa a magunk küldetésének világos megfogalmazása és ahhoz való hűség. Elkiáltotta már valaki magát, hogy az országunk erőszakot szenved, és válasz erőszakra készül? A kettőt így együtt?”

GROMON ANDRÁS

JÉZUS ÉRZELMEI

Amikor Jézus érzelmeit akarjuk szemügyre venni, akkor tudatosítanunk kell, hogy a szokottnál is nagyobb mértékben vagyunk ráutalva az evangélisták beszámolóira, hiszen az esetek többségében *nem maga Jézus* nyilatkozik az érzelmeiről (persze ilyenkor is meghatározó, hogy az evangélisták mit és hogyan közvetítenek a hozzájuk eljutott hagyományból), hanem *az evangélisták kommentárjai* utalnak azokra.

Jézusnak az evangéliumokban megjelenő érzelmeit számba véve enyhén szólva meghökkenítő, hogy a negatívnak nevezhető érzelmek vannak *túlsúlyban*: bosszankodott, feldúlt, mérges, zaklatott és indulatos volt, haragra gerjedt. Ezeket részletesen bemutattam *A dühös Jézus c. tanulmányomban*.

Most a többi érzelmét vesszük sorra, mégpedig úgy, hogy a ritkábban előfordulóktól (vagy csak az evangélisták által ritkábban följegyzettektől?) haladunk a gyakoribbak felé.

Öröm

A szinoptikus evangéliumok egyszer említik meg kifejezetten, hogy Jézus örült (János evangéliuma is csak egyszer, szinte mellékesen említi Jézus örömét: 15,11), mégis van három olyan hely, amely erre utal: egy kifejezetten, kettő pedig burkoltan.

Lukács szerint (10,21) a hetvenkét tanítvány missziós útjáról való visszatérése után Jézus „a Lélek hatására felujjongott”, és ezt mondta: *„Magasztallak téged, Atyám, ég és föld Ura, mivel elrejtetted ezeket a »bölcsek és értelmesek« elől, az »éretleneknek« azonban feltártad. Valóban jó, Atyám, hogy így határoztaál jóakarotodban.”*

Sem az evangélista, sem Jézus nem mondja ki az „öröm” szót Jézus „megkeresztelésének”, azaz a Jordán-folyóba történt alámerítésének jelenetében, de aligha képzelődünk, ha azt gondoljuk, hogy hatalmas öröm töltötte el Jézust, amikor azt élte át, hogy Isten az ő „szeretett fiának” tartja, akiben „gyönyörködik” (Mk 1,11) – különös tekintettel arra, hogy előzőleg nyilván azonosult Keresztelő Jánosnak a szigorúan ítélkező Istenről alkotott képével (Mt 3,10-12). Feltételezésünk jogosságát megerősíti, hogy amikor Jézus a nyilvánosság elé lép, első mondatával evangéliumot, örömmüzenetet hirdet (Mk 1,15).

Bizonyos értelemben ennek az eseménynek a megismétlődését, illetve ennek az örömnek a felizzását láthatjuk Jézus „színeváltozásának” jelenetében (Mk 9,2-7).

Szomorúság

Két esetben értesülünk Jézus szomorúságáról. A béna kezű ember meggyógyításakor Jézus a farizeusok keményszívűsége miatt szomorodik el (Mk 3,1-6), kivégzése előtt pedig, a Getszemáni-kertben „halálos szomorúság” fogja el (Mk 14,34); ennek két oka is lehetett: a szenvedés- és halálfélelem mellett (vö. Lk 12,50!) legalább olyan súlyosan érinthette a hirtelen felismerés, hogy az általa remélt áttörés nem következett be, azaz sem a hatalmasokat, sem a népet nem sikerült megtérítenie, még tanítványai sem értik, mit akar, művét tehát az összeomlás fenyegeti.

Csodálkozás

A csodálkozás talán nem sorolható a szokványos értelemben vett érzelmek közé, de kétségtelenül sajátos érzelmekkel jár együtt. Két változatban is találkozunk vele Jézusnál.

Amikor szülőfalujában „családja és rokonai” megvetették őt mint prófétát, „csodálkozott bizalmatlanságukon” (szokványos fordításban „hitetlenségükön”: Mk 6,6). A szövegösszefüggés alapján elsősorban a *személye* iránti bizalmatlanságra kell gondolnunk, de benne lehet *Isten* iránti bizalmatlanság is: „nem nézték ki” Istenből, hogy egy egyszerű ember („emberfia”) által szólhat hozzájuk. A másik helyzet az előbbinek épp az ellenkezője: Amikor azt tapasztalja, hogy a kafarnaumi százados feltétel nélkül bízik gyógyítói szándékában és képességében, Jézus

„megcsodálja” őt, és így szól: „Mondom nektek, még Izraelben sem találkoztam ilyen nagy bizalommal” (szokványos fordításban „hittel”: Lk 7,9; érdekes: Máté a „megcsodálta őt” helyett itt is azt írja: „elcsodálkozott”: 8,10).

Vágyak

Az érzelmek sajátos válfaját alkotják a vágyak. Lukács evangéliuma két esetben beszél Jézusnak valamilyen vágyáról.

Az egyik: „Azért jöttem, hogy tüzet gyújtsak az országban, és mennyire szeretném, ha már égne” (Lk 12,49)! Bár nem könnyű megmondani, pontosan miféle tüzre gondolt Jézus, azt biztosan feltételezhetjük, hogy az élethez szükséges, fényt és meleget adó tűz fellobbanására vágyott, nem pedig arra az életet megsemmisítő tüzre gondolt, amellyel Keresztelő János fenyegetőzött (Mt 3,12; Lk 3,17), amelyet ötven-ötven ellenfelére Illés próféta „hívott le az égből” kétszer is (2Kir 1,10-12), és amelyet Jézus tanítványai is be akartak vetni a szamaritánusok ellen (Lk 9,54). Talán nem tévedünk, ha közelebről az Isten, a jó Atya iránti lelkesedés tüzeire gondolunk (vö. Lk 10,21), illetve az Isten és az ember közötti kölcsönös szeretet tüzeire (vö. Mk 9,49).

A másik: Amikor letelepedtek az utolsó vacsora asztalához, Jézus így szólt tanítványaihoz: „Vágyva-vágytam arra, hogy megegyem veletek ezt a pászkabarányt, mielőtt szenvedek” (Lk 22,15). Sajnos nincs a kezünkben fogódzó arra nézve, hogy pontosan miért vágyódott Jézus oly nagyon erre a közös vacsorára, találgatásokba pedig nem érdemes bocsátkozni – annál is kevésbé, mivel itt úgy tűnik, hogy Jézus biztosan bekövetkezőnek látja szenvedését, holott később, a Getszemáni-kertben még reménykedik, hogy talán elkerülhető: „Atyám, ha lehetséges, távozzék el tőlem ez a pohár...” (Mt 26,39).

Vonzalmak

A szinoptikus evangéliumokban egyetlen alkalommal találkozunk Jézus érzelmi vonzódásának kifejezett megnevezésével: Az „örök élet” elnyerésének feltételeiről érdeklődő gazdag ember a jól ismert parancsok hallatán azt mondja: „Rabbi, ezeket mind megtartottam ifjúkorom óta.” Márk pedig hozzáfűzi: „Jézus ránézett, és megkedvelte” (Mk 10,21).

János evangéliuma még két esetről tud, és azt írja: „Jézus kedvelte Mártát, nővérét [Máriát] és Lázárt” (11,5), illetve egyik tanítványát, a hagyomány szerint Jánost, aki az utolsó vacsorán „ott nyugodott Jézus keblén” (13,23; 19,26; 20,2; 21,20).

Magány

Jézus sem beszél róla kifejezetten, és az evangélisták sem szólnak Jézus magányáról és magányossági érzéseiről, de jó néhány alkalommal lehetünk tanúi Jézus rettenetes – szellemi – magányának, amely környezetének, elsősorban tanítványainak értetlenségéből fakad. Indulatos, vagy legalábbis szenvedélyes kifakadásai árulkodnak magányának érzelmi mélységeiről:

Názáreti hallgatói „rémülten ámuldoznak”, és zavartan kérdezik, „miféle bölcsesség adatott ennek”; úgy vélik,

túlságosan is jól ismerik őt és egész rokonságát ahhoz, hogy ne tudjanak mit kezdeni prófétai föllépésével. „Megbotránkozásukra” Jézus így reagál: „Csak a hazája veti meg a prófétát, meg a rokonai és a családja” (Mk 6,1-4).

A „színeváltozás” hegyéről lejöve odamegy hozzá egy epilepsziás fiú apja, és kéri, hogy gyógyítsa meg, mert tanítványai nem voltak képesek rá, mire Jézus rögtön kifakad: „Ó, ti Istenbe vetett bizalom nélküli nemzedék vagytok! Hát meddig legyek még veletek? Hát meddig viseljétek el titeket?” Majd amikor az apa szavai elárulják, hogy őt sem az Istenbe vetett bizalom, hanem Jézus mágikus gyógyító erejének feltételezése mozgatja („Ha képes vagy valamire...”), akkor ő szinte rátamad: „Ez a »Ha képes vagy«! Minden lehetséges annak, aki bizik Istenben” (Mk 9,14-27).

Miután a farizeusokkal és írástudókkal folytatott tisztasági vita végén Jézus világossá tette a tömeg számára, hogy „semmi olyan nem teheti tisztátalanná Isten előtt az embert, ami kívülről megy beléje; hanem az teszi tisztátalanná az embert, ami kijön belőle” (Mk 7,15), tanítványai még mindig „talányosnak” találják e szavakat, és megkérdetik őt azok értelméről. Ekkor Jézus kirobban, és egyenesen vulgárisává válik: „Ti is ennyire értetlenek vagytok? Nem fogjátok föl, hogy semmi, ami kívülről megy be az emberbe, nem teheti tisztátalanná, mivel nem a szívébe megy, hanem csak a gyomrába, majd pedig a budiba kerül?” (Mk 7,18)

Egy alkalommal a tanítványok elfelejtettek elegendő kenyeret beszerezni, csak egyet vittek magukkal a bárkában, s azon vitatkoztak egymással, hogy nincs kenyérük (konkrétan talán azon, hogy ki a felelős, és kié legyen az az egy). Ekkor már túl voltak a két „kenyérszaporításon”, de ők még mindig nem értették Jézus példájának tanulságát, hogy ha kevés ennivaló van, akkor nem vitatkozni kell, hanem megosztani azt, ami van. Értetlenségük nyomán csak úgy záporoznak rájuk a „tudományával” magára maradt Jézus kérdései: „Miért vitatkoztok azon, hogy nincs kenyéretetek? Még mindig nem fogjátok föl, és nem is értitek? Megkövesedett a szívetek? Nem emlékeztek, hogy amikor az öt kenyeret megtörtem az ötször sok embernek, hány tele hordeszköznyi kenyérdarabot vettetek át?” ... És amikor hét kenyeret törtem meg a négyszer sok embernek, hány tele fonott kosárnyi kenyérdarabot vettetek át?” ... Még mindig nem értitek?” (Mk 8,14-21)

Amikor Jézus elkezdli oktatni tanítványait arról, hogy számolnia kell elvettetésével, szenvedésével, sőt megöletésével is, akkor a többiekkel együtt messiási álmokat kergető Péter megpróbálja szép vallási érvekkel „észhez téríteni” („Isten őrizz, uram! Semmiképp nem történik ez veled!”). Jézus ekkor páratlan reagálásra ragadtatja magát: „Menj innen mögém, sátán! Mert nem Isten gondolatjai járnak a fejedben, hanem az emberekéi” (Mk 8,31-33; Mt 16,21-23)!

Az utolsó vacsorán kétszer is nyilvánvalóvá válik a tanítványok teljes értetlensége.

Először versengés támad köztük amiatt, hogy melyikük számít a legnagyobbknak. Ironikus kérdések zuhataga árulkodik Jézus fájdalmas magányáról: „Végére is ki a nagyobb? Aki az asztalnál ül, vagy aki felszolgál? Hát nem az, aki az asztalnál ül? Én azonban olyan vagyok közöttetek, mint aki felszolgál. Ti viszont? Ti mindvégig kitarítottatok velem próbatételeimben?? És én királyi uralmat hagyok rátok?? Ahogyan Atyám hagyott rám?? Hogy asztalomnál egyetek és igyatok »az én országomban«?? És majd trónon ülve ítéletek Izrael tizenkét törzsét??” (Lk 22,27-30).

Azután – tekintettel a veszélyes helyzetre, Jézus levegőben lógó letartóztatására – a tanítványok elkezdhetek így gondolkodni és egymás között pusmogni: „Elmúltak a szép galileai napok... Most már nekünk kell gondoskodnunk magunkról! Most mindegyikünknek pénzre lesz szüksége, meg útravalóra, és mindenekelőtt fegyverre, hogy megvédhesse magát. Egy kardra nagyobb szükség lesz, mint egy köpenyre!” Jézus meghallhatta ezt, ezért megkérdezi tőlük: „Amikor elküldtelek titeket erszény és tarisznya nélkül, volt-e hiányotok valamiben?” Gyanútlanul azt válaszolják: „Semmiben!” Ismét következnek a mélységes csalódottság ironikus és keserű kérdései: „Most viszont, akinek van erszénye, vegye elő?? Hasonlóképpen a tarisznyát is?? És akinek nincs töre, adja el felsőruháját, és vásároljon??” Mire ők, tökéletesen értetlenül: „Uram, nézd, van itt két kard!” Ez több a soknál. Jézus csak annyit mond: „Elég” – és sajnálhatjuk, hogy ennek szónak a hanghordozását nem örökíthették meg... (Lk 22,35-38). Végezetül: főntebb már említettük Jézus „halálos szomorúságát” a Getszemáni-kertben (Mk 14,34), és azt, hogy ennek oka lehetett meg nem értettsége miatti végletes magánya is.

Higgadság és félelem

Néhány alkalommal megcsodálhatjuk Jézus különleges higgadságát, nyugalmát, lelki békéjét – annál is inkább, mivel ez minden esetben az életét fenyegető veszély kapcsán nyilvánul meg.

Amikor a Genezáreti-tavon hajójukkal hirtelen nagy viharba kerülnek, a tanítványok kétségbeesetten fölrázzák a szendergő Jézust, aki meglepő módon leteremti őket (Mk 4,40): „Miért vagytok ennyire gyávák? Hogyan van az, hogy még mindig nem bíztok Istenben?” Fontos tudatosítanunk: Jézus nyugalma, higgadsága nem annak titkos tudásából fakad, hogy a vihar hamarosan véget ér, még kevésbé, hogy képes varázsszóval véget vetni neki, hanem Istenbe vetett bizalmából, ami szintén nem azt jelenti, hogy a vihar megszüntetését vagy a biztos megmenetést remélte Istentől, hanem azt a bizonyosságot, hogy bármi történjék is, az Atya jóságos kezében vannak és maradnak: ha megmenekülnek, akkor is, ha belefutnak a tóba, akkor is – hiszen az Atya „három nap múltán” ismét felkelti az elhunytakat (vö. Mk 8,31).

Az összes többi előfordulásban az üldöztetés miatt fenyegeti veszély az életét. Józanul ő maga hívja föl tanítványai figyelmét arra, hogy számítania kell az erőszakos halálra

(Mk 8,31; 9,31; 10,33): „Az emberfiának sokat kell szenvednie... de három nap múltán újból talpra kell állnia.”

Ezért talán nem is annyira meglepő, hogy amikor a farizeusok figyelmeztetik: „Távozz el, és menj innen, mert Heródes meg akar ölni”, teljes nyugalommal így felel (Lk 13,32): „Menjete el, és mondjátok meg annak a rókának: Íme, démonokat űzök ki és gyógyításokat végzek ma és holnap, és a harmadik napon leszek készen...”

Szenvedésének közvetlen közelébe érkezve, a Getszemáni-kertben így imádkozik (Mk 14,36): „Abba! ... Vedd el tőlem ezt a poharat! De [akármilyen történik is], nem azt fogom cselekedni, amit én akarok, hanem amit te.” Azaz még a kereszt árnyékában is küldetése teljesítését (konkrétan a jeruzsálemi hierarchia előtti tanúságtételt) tartja szeme előtt, alárendelve ennek életet-halált egyaránt.

Ennél is megdöbbentőbb az a higgadság, amelyről már a kereszttúton, kivégzése felé haladva tesz bizonyosságot; mintha nem is az ő szenvedéséről és haláláról lenne szó, így oktatja az őt sirató-gyászoló jeruzsálemi asszonyokat (Lk 23,28): „Jeruzsálem leányai, ne miattam sírjatok! Sírjatok inkább magatok és gyermekeitek miatt!” Mivel az asszonyok sírása feltehetően nemcsak a természetes részvét megnyilatkozása volt, hanem a kivégzést végrehajtó római hatalom elleni tüntetés is, azt mondhatjuk: Jézust még az utolsó órákban is jobban érdekelte népe sorsa, mint saját erőszakos halála.

Félreértések elkerülése érdekében azt is meg kell jegyeznünk, hogy Jézus normális ember volt, ezért nincs mit csodálkozni azon, hogy rendkívüli békességébe és lelki nyugalmába olykor félelem és szorongás vegyült. Várható szenvedését nemcsak higgadtan bejelenteni tudta, hanem ezzel kapcsolatos szorongását is megvallotta bizalmas tanítványainak (Lk 12,49-50): „Azért jöttem hogy tüzet gyújtsak az országban, és mennyire szeretném, ha már égne! De [a szenvedésbe való] alámerítéssel kell alámerítenem, és mennyire szorongok, amíg be nem teljesedik!” A Getszemáni-kertben pedig, miután „szomorogni kezdett és kezdte elveszíteni nyugalmát” (Mt 26,37), így szólt hozzájuk (Mk 14,34): „Halálosan szomorú vagyok. Maradjatok itt, és legyetek résen!”

A fentiek alapján azonban megállapíthatjuk, hogy olyan személyiség volt, aki szorongásai és félelme ellenére hitelen biztathatta követőit ezekkel a szavakkal (Mt 10,28-32; Lk 12,4-7): „Ne féljete azoktól akik megölik a testet! ... Nemde két verebecskét egy fillérért adnak? De azért egy sem esik a földre Atyátok tudta nélkül. Nektek pedig még a hajatok szálait is megszámlálta Isten. Ne féljete tehát!”

Megrendültség és részvét

Jézusnak az evangélisták által leggyakrabban bemutatott érzelmi állapota – a bevezetésben említett negatív érzelmeiken kívül – a megrendültség és a mások iránti részvét sajátos ötvözeté. Az eredeti görög kifejezést általában úgy szokták fordítani, hogy „megesett rajtuk a szíve”. Az itt használt *szplankhnidzein* ige gyökere a többnyire többes számban használt *szplankhnon* főnév, amelynek jelentése

általában „belső részek” (többnyire a nemesebb szervekre, de a zsigerekre vonatkozóan is), sajátos jelentése pedig „anyaméh”. A „megesett rajtuk a szíve” eredeti és teljes értelme tehát valahogy így fogalmazható meg: „lénye legmélyéig megrendülve együttérzett velük”.

Ez a kettős – egyrészt Jézus lelke mélyét, másrészt kifelé irányulását megmutató – érzelem volt benne, amikor megtisztulást kért tőle egy leprás (Mk 1,41), amikor szembesült a pásztor nélküli nyáj benyomását keltő tömeggel (Mk 6,34) vagy a tanítását kitartóan hallgató, de már éhes emberekkel (Mk 8,2), és amikor találkozott a tőle gyógyulást remélő két vakkal (Mt 20,34), illetve az egyetlen fiát gyászoló naini özvegygel (Lk 7,13).

Ugyanezt az érzelmi állapotot feltételezhetjük azonban néhány olyan esetben is, amikor az eredeti szövegben más kifejezést olvasunk. Például amikor Jézus megkérdezi ellenfeleit, szabad-e szombaton jót tenni, életet menteni, de ők hallgatnak, Jézust a szomorúság és a – szívük keménysége miatti – részvét keveréke fogja el (Mk 3,5). De ugyancsak erre a kettős érzelemre gondolhatunk, amikor azt olvassuk, hogy a süketnéma meggyógyítása előtt feltekintett az égre, és „sóhajtozott” (Mk 6,34), illetve a farizeusok csodajelkérése nyomán „lénye legmélyéig megrendülten felsóhajtott” (Mk 8,12). Végül ugyanez a kettős érzelem tölti el akkor is, amikor jeruzsálemi bevonulása-kor megsiratja a várost, mert megsejti annak pusztulását (Lk 19,41-42), majd a kereszttúton megint az őt sirató jeruzsálemi asszonyokat (Lk 23,28): megrendíti őt népének vaksága, ugyanakkor együtt is érez övéivel a rájuk váró keserves jövő miatt.

Érzelmek nyomán tettek

Jézus érzelmei nem voltak meddők, nem maradtak meg pusztán érzelmeknek, hanem többnyire valamilyen tett fakadt belőlük, az esetek többségében gyógyítás vagy tanítás. Az előbbire példa a leprás, a béna kezű ember, a süketnéma és a két vak meggyógyítása (Mk 1,41; 3,5; 7,34; Mt 20,34), az utóbbira leginkább tanítványainak oktatása (pontosabban kioktatása: Mk 7,18-23; 8,17-21; 8,33; Lk 22,24-30.35-36), a tömeg, a gazdag ifjú vagy a jeruzsálemi asszonyok tanítása (Mk 6,34; 10,21; Lk 23,28), de talán tanításra kell gondolnunk akkor is, amikor azt olvassuk, hogy az elhunyt naini ifjút „odaaadta/visszaadta anyjának” (Lk 7,15). Nem kevésbé tanulságos észrevenni azt is, hogyan következik megrendültségéből kenyerének megosztása az éhes emberekkel (Mk 8,2-8), higgadtságából küldetésének következetes teljesítése (Lk 13,31-33; Mk 14,36.42) vagy halálos szomorúságából Atyjába kapaszkodó imádkozása (Mk 14,33-41).

Jézus érzelmi gazdagságának jellemzésére befejezésül megemlítjük: előfordult, hogy egyazon helyzet háromféle érzelmet váltott ki Jézusból. Amikor a gyógyulást kérő leprás térdre borult előtte, akkor egyrészt „haragra gerjedt”, másrészt megesett rajta a szíve, azaz „megrendült” és „részvétet érzett iránta” (Mk 1,41); amikor pedig a farizeusok hallgatással reagáltak arra a kérdésére, hogy sza-

bad-e szombati napon jót tenni, „haraggal végignézt rajtuk”, és mivel „részvétet érzett irántuk”, „szomorú volt” szívük megkövesedettsége miatt (Mk 3,5).

További tanulságok levonását pedig rábízuk a kedves Olvasóra.

DÖRY ISTVÁN

REFLEXIÓK GYÖRGY LAJOS (PIROS) GONDOLATAIRA

A KOINÓNIA 2015. OKTÓBERI SZÁMA

György Lajos mester nagyon szépen összeszedi Darwin, Dawkins, Odum, Lorenz és Csányi vonatkozó munkáit, amiben igyekszik rendet tenni, de végül is nem tesz rendet. Pedig az összefüggés egyszerű és több szinten is jól tanulmányozható. Tehát ezek alapján akár le is vezethetjük, mit kell csinálnunk, hogy az emberiség - a kulturális evolúció révén - eljusson a vágyva vágyott érett, együttműködő szakaszba.

- 1.) A gének azért "önzők", mert **kicsik, egyszerűek**, nem tudnak mást, mint saját önfenntartásukra irányulni.
- 2.) Dawkins is többször elmagyarázza, hogy egy "önző" gén kódolhat **önzetlenséget**, amely a gazdaszervezet szintjén biztosítja öneki, saját magának a fennmaradását (is).
- 3.) Az önző gének mintájára működnek a jól tanulmányozható vírusok, baktériumok, mert nem is nagyon tudnak másról, ami körülöttük történik.
- 4.) Hogy az "önző" szervezetekből, génekből együttműködő szerkezetek legyenek, ahhoz elsősorban **idő** kell (érett rendszerek) - és **evolúciós kényszer**.
- 5.) Ahhoz hogy egy fajon belül kialakuljon az agresszív és/vagy kooperatív magatartás még az is kell (ugyanaz!), hogy **felismerjék**, memorizálják egymást (pl. madarak, emlősök)
- 6.) Talán azt lehet állítani, hogy az agresszió előbb kialakul, mint a kooperáció, de erre csak annyi evolúciós magyarázatot látok, hogy a távortartó viselkedés talán egyszerűbb, mint valamit együtt, összehangoltan csinálni.
- 7.) Az embereknek - és csak az embereknek -, ezen kívül van még egy esélye/végzete: nem csak génjeik segítségével örökítenek át viselkedést, hanem **utánzás, tanulás, tanítás** révén is. Ez a kulturális evolúció.
- 8.) A kulturális evolúció sokkal **gyorsabb** (kb. tízezerszer), viszont még nagyon az elején vagyunk (pár ezer év): sokkal jellemzőbb a diverzió fokozódása, mint az érett rendszereknél kikristályosodó összehangolódás.
- 9.) Az is igaz, hogy **túlnyertük magunkat**: néhány szerzőszám, gyógyszer által sokkal erősebbek vagyunk, mint bármi körülöttünk; így nem érvényesül még erősen, hogy akármilyen hülyeséggel a fejünkben nem lehet élni (mert lehet: a fosszilis ellátó gépezet ad enni); a diverziót egy kötegbe fonó kényszerek nem elég erősek. Eddig a tények.

10.) A szerszámainkra **nincsenek felkészülve az ösztöneink**. A vadászrepülőgép pilótája nem agresszív, hanem mesterien csinál valamit egy tárggyal, amire nem sűgják, kiabálják az ösztönei, hogy ezt most azonnal abba kell hagyni.

11.) Az ember nagyon-nagyon **nem agresszív**, többek közt ezért képes hatalmas, sűrű városokba tömörülni - ami még a vesztét is okozhatja.

12.) Az ember gyermeke **bármivé nevelhető**: ha körülötte mindenki ab ovo szelíd és együttműködő, és a nevelők pedig ilyen irányba nevelnek, ilyen játékokat játszanak, akkor - beteges kivételektől eltekintve - a gyerek szelíd, együttműködő felnőtté és nevelővé fog válni.

13.) Mindig lesznek ilyen kivételek, visszaváltó dezertőrök, de ezeknek a mennyisége az ún. "evolúciósan stabil stratégia" miatt kicsi lesz, és a többség elviseli őket. Ma még nem egészen ezt látjuk, mert az ESS kialakulásához is **idő kell**.

13+1) Viszont van még egy esélye az embernek: A kulturális evolúció, mémfejlődés **nem csak véletlenszerű** mutációkkal tud továbblépni. Gondolkodás útján, fejben kb. milliószor gyorsabban **lemodellezhetjük a kényszereket és az időt**, majd **összebeszélés** útján eljuthatunk a játszma Pareto-optimális megoldásához. Egyébként most éppen ezt tesszük!

13+2) Kell írni egy könyvet, aminek a címe: "**Legyen szeretet!**", és a visszatérő rondótémája az **emberszeretet és a Természetszeretet**: Hogy hogyan kell jól, boldogan, szeretetben élni, és hogyan kell a Földet, a környezetet, az élő rendszert védeni, fenntartani; s hogyan lehet a fogyasztásunkat, lakhatásunkat egymással és a Természettel összehangolni, és hogyan fogjuk ezeket a gondolatainkat stabilizálni és továbbadni, és a visszamutációkat állandó szinten tartani.

13+3) És lehet, hogy "a könyv" legtöbb lapján csak rajzok és móricka-ábrák vagy filmrészletek lesznek, mivel a **továbbadandó információ nagyon kevés, de ilyen jellegű**.

FARKAS ISTVÁN

POZSÁR SÁNDOR EMLÉKÉRE

Ült az íróasztalánál és rosszkedvűen piszkálta a fogát. Az a fránya sárgarépa már megint belement a jobb alsó hármás és négyes közé. Pedig már hányszor mondta a feleségének, hogy a finomabb gyalun reszelje a müzlibe a répát. Dehát ez már reménytelen, mint lassan minden egyéb. Sok mindenért, sok mindenkiért küzdött, viaskodott élete során, de szinte semmit sem ért el. Az emberek pont olyanok, mint 40 évvel ezelőtt, amikor beleszóppent a nagybetűs ÉLET-be, azaz elkezdett dolgozni. Mindenki megy a maga feje után, magának kapar, hajtogatja a saját értelmetlenségeit, amíg el nem jut ide - mint ő -, a nyugdíjhoz és akkor veszi észre, hogy elmúlt az élet. Rosszkedvű volt. Már az sem tetszett, hogy nyakkendőt kell egész nap viselnie. Utálta. Nemcsak azért, mert szorította

a nyakát. Azt egyetlen állat sem szereti. Hanem az egészet, amit a nyakkendő jelképezett. Az uniformist, az elkülönülést azoktól, akik nem nyakkendősök, a plebsztől. Nem mintha a tömeget szerette volna. De velük már nem volt szinte semmi kapcsolata. Mióta autóval járt szinte semmi. Talán a zöldséges, az újságos, a titkárnője. De ők nem tömeg voltak, hanem élő, hús-vér egyének. Megszólíthatók. A másik fele, a nyakkendősök voltak többen: a kollégák, az igazgatóság, az egyesületek, a konferenciák, a konkurencia vezetői, a kamara és még sorolta volna magában, de csak legyintett. És akkor még ez az ünneplés is. Ezt utálta a legjobban. Másokét is, bár ott volt egy kis kárpótlás, amikor látta a paciens feszengését, mocorgását a széken, a kényszerű vigyort az arcán. Érezte - mert számtalanszor átélte - az izzadó tenyerét, amit sehová sem lehet beletörölni, pedig kezét kell fogni az igazgatóval, a párttitkárral, a személyzetissel, vagy csak a szakszervezeti titkárral. Sokszor ült ő is pódiumon. Néha, amikor a vezér nem ért rá, vagy csak valamilyen jelentéktelen jutalmazásról volt szó - valami szakmai elismerés, törzsgárda, vagy Építők napi jutalomosztás - neki kellett végig mosolyogni, kézet fogni, motyogni azt a sok "gratulálókajómunkádhoz"-ot, vagy "elismerésemazittöltött 30, 35, 40, 45 évvedhez"-t.

De most még rosszabb a helyzet. Most őt akarják ünnepelni. Most neki kellene feszengenie, izzadnia, vigyorognia. De azért sem... Megragadta a felső fiók gombját és kihúzta a fiókot. A szíve megtelt nyugalommal és melegséggel, mint mindig amikor meglátta a piros bársony kötésű albumot. Óvatosan vette ki. Miközben visszatolta a fiókot megakadt a szeme a már kissé elavult 85-ös Zumsteinen. Talán cserélni kellene - gondolta, de már be is csukta a fiókot és szeme megpihent az album selymes bársonyán. Találomra nyitotta ki. Mindegy volt hol. Minden oldala, minden sora kedves volt a szívének. Minden egyes bélyeg egy-egy kaland, egy-egy vadászat. A pókháló papír selymes zizegéssel simult rá a bélyegsorra.

Óvatosan hajtotta vissza. Mosolygott rá a 74-es úrkutatás kétforintosa. A fej körüli mező bíborvörösének helye fehér volt. Igen, emlékszik. Ez a fehér világított felé akkor a kirakatból. A sok celofánnal borított bélyeg csomag ezernyi bélyege közül mosolygott rá ez az egy. Percekig állt a kiraktnál. Nem hitt a szemének, bár tudta, hogy hihet neki. Már ismerte. Eddig nem hagyta cserben, sem a mérlegadatok vizsgálatánál, sem az önköltségelemzésekénél, sem a szerződések szövegénél, legkevésbé a bélyegek színénél, fogazatánál, még a legapróbb nyomási hibáknál sem. Persze a legtöbb tévnyomat nem ilyen szembeszökő. Legtöbbször a nyomóminta kopása, egy-egy betű cseréje, a háttér, vagy szegély elcsúsztatása okozza a téves nyomást. Ezek felfedezése idő, pénz, fáradság, nagyító kérdése, de neki felért egy Amerika felfedezésével.

Ahogy lassan lapozta az albumot és az emlékek sorban felidéztek a rengeteg felfedezési, megszerzési kalandját

teljesen megnyugodott. Az album már majdnem tele volt. Mikor becsukta már olyan nyugodt közönnyel nézett az ünnepség elé, mint ahogy a macskája szokta nézni az orra előtt fel s alá elvonuló hangyák tömegét. Az albumot visszatette a fiókba és felállt. A vitrinhez ment. A polcok tele voltak az évek során kapott - személyes, vagy vállalati - elismerésekkel. Vázákkal, serlegekkel, érmékkel, néhány óra, zászló, de szemben éppen szemmagasságban az egész polc tele volt kövekkel. A kőgyűjteményének válogatott darabjai.

Mindig szerette a köveket. A türelem, a megbízhatóság, a változatlan szimbólumai voltak a szemében. Mindent jelképeztek, ami nem az ÉLET volt. Pedig tudta, hogy ők is élnek. Csak az ő életük az örökkévalóságban zajlik. Ezért szerette, irigyelte őket. És gyűjtötte. Nem a különlegeseket, a kristályokat, a cseppköveket, hanem az egyszerű szürke köveket, az andezitet, a mészkőtömböket. Gyűjteménye nagyobb darabjai a kertet szegélyezték, mint Peruban a földeket. Ez volt a nagyapai öröksége és ő is az unokájára fogja hagyni, mint a tévnyomatokat is. Az egyik az örökkévalóság, a másik a gazdaságosság jelképe. Mi mást, jobbat hagyhatna rá? Visszaült a helyére. Várt. A folyosó lassan megélné. A csukott párnázott ajtó mögül beszélgetés csörömpölés, nevetgélés zaja szűrődött be. A telefon megcserrent és hallotta Emma hangját is, de a telefonja nem szólalt meg.

- Emmaaa! - kiáltott, de Emma nem válaszolt. Két ujját a szájába kapta és egy nagyot füttyentet. Az ajtó kinyílt és Emma mosolygós feje jelent meg a résben.

Emma soha nem tudta megszokni a főnök füttyeit pedig már húsz éve hallgatta, de ma..., ez a mai talán már az utolsó fütty volt, így mosolygott. Már nem haragudott az öregre. Megszokta a bogarait is, mint egy jó feleség a férjéét. Ami aggasztotta az inkább az a két év volt ami még a nyugdíjáig hátra van. De ma... ezt is elfelejtette. Kezét maga mögé rejtve lépett a szobába. Kezében kis dobozka volt szépen becsomagolva, masnival, ahogy illik.

- Mi ez a nagy rumli odakinn - kérdezte a főnök és szigorúan összeráncolta a szemöldökét, mintha haragudna. Már dolgozni sem lehet ebben a zajban!

- Ne is dolgozzon ma már főnök - mondta Emma kedveskedve -, ma nem olyan nap van - és egyik lábáról a másikra állt zavarában.

- No, mit téblábol itt, mit gyűröget ott a háta mögött, hozhatná már a teámat is...

- Tudja főnök - kezdte bizonytalankodva Emma -, szeretném valami aprósággal emlékeztetébe vésni azokat az éveket, amiket együtt töltöttünk. Hátha szívesen emlékszik rájuk, ha erre a ... - és már nyújtotta is az öreg felé a kis dobozját.

- Miből gondolja, hogy szívesen fogok emlékezni - vágott bele morcosan az öreg, a homlokán a ráncok kezdtek össze-vissza kacászni és lassan lecsorogtak a szája közé. Pislogni is sűrűbben kezdett, mintha valami a szemébe ment volna.

Lassan bontogatta a csomagot, mert élvezte Emma zavarát is. Még húsz év után is élvezte, ha zavarba hozhatta, hát még annak idején... Haj, de rég volt. Akkor még néha virágot is vett neki és ha csönd volt, délután behívta a szobájába, hogy együtt igyák meg a kávé.

A dobozában egy öklömnyi zeolit darab volt. A doboz ki volt bélelve kék bársonnyal, hogy a rozsdás-vöröses kő színe még jobban érvényesüljön és a kő mellett egy szál őszi kikerics.

Az öreg szemei egy pillanatra a távolba szaladtak. Arca megnyúlt ráncai elmélyültek. Nagyon fáradtnak látszott, de csak egy pillanattal.

- Gyönyörű - mondta már mosolyogva. Az őszi kikericsért és a bársony drapériáért is. Jólesik az embernek, ha időben figyelmeztetik, múlik az idő. De ez a zeolit még évmilliók múlva is zeolit lesz. Ha ennyi ideig kell még emlékezni magára, hát nem is tudom... Majd meglátjuk. Azért köszönöm.

Emma majdnem elbőgte magát, de az öreg már mellé is lépett és átölelte a vállát.

- No, no kislány, fel a fejjel, csak nem gondolta, hogy éppen ezt a helyzetet nem használom ki. Már úgyszólván elég rég csipkedtem meg.

Emma szívesen törölgette az orrát, miközben az öreg a vitrinben rendezte a köveket és egy kis kalcitkődarabnak támasztva úgy helyezte el a dobozját, hogy az egész gyűjteményt uralta.

- De most már menjünk. A teát majd valamikor máskor iszom meg - mondta, de tudta, ez a máskor már sohasem jön el.

Az ünnepség csendben zajlott le. A vezérnek valahová hirtelen el kellett utaznia, így csak éppen koccintottak és már ment is. A többiek pedig ahogy szokott lenni, szép lassan elszállingóztak utána. Már késő délután volt. Már Emma is elment. A nap éppen rásütött a kis zeolitdarabra. Kézbevette, forgatta, nézegette. Egy-egy apró kristálydarab is meg-megcsillant benne, de ez még könnyedebbé, légiesebbé tette a követ. Megszagolta. Emma kölnijének illatát érezte, de aztán képzelete orrát megcsapta a gejzírek kengőzős illata. Füléhez emelte s mikor elhalt az udvaron pöfögő Trabant zaja tisztán vélte kihallatszani a lyukacsokból a gőz sístergő hangját és az óceán hullámvérését. Nézte a kis kikericsét, melyen már megjelentek az enyészeti jelei.

- Nem sokára te is ásvány leszel és én is. Te a hagymádban élsz tovább, én meg majdcsak kitalálok még addig valamit, hogy elmúljon az idő. Aztán pedig? Hol van az még. Még sok hely van a polcaimon és a kerítés sincs még kész, tévnyomatok is mindig születnek. Lehet, hogy én is az vagyok. Ki tudja minek szántak, mikor ide küldtek, de azért még nem szeretnék megkövesedni. Lesz még rá elég időm. Visszarakta a vitrinbe a dobozját. Bezárta az íróasztalfiókot. Vette a kalapját és becsukta maga mögött az ajtót.

1996. november

DRYP

KERTI NAPLÓ SZEPTEMBER VÉGÉN

Igen, a „szeptember végén” hallatán, olvastán sokunknak – remélem mindenkinek - Petőfi Sándor verse jut eszébe először. Vége a nyárnak, innen a nógrádi dombok alól ugyan nem havas bérceket látunk, de szüretelnek a szőlőkben, már ahol még be nem fejezték és készülnek a télre, szántanak, fát hordanak, vagy éppen a cefrével bajlódnak, hogy legyen majd lélekmelegítő a hideg napokra. Városi kertünkben még piroslik néhány paradicsom és az öreg Otellón is hagytak néhány fürtöt a rigók. Gyurka bácsitól kapott immár tíz éves fügebokrunk most bokrosodott meg igazán, beérett a harmadik füge növedék is rajta, a zsákfaluban talán a második sem.

Idén harmadszor is szedtünk egy kiskosárnyi füget szeptember végén.

Már az első érési ütemből is lekvárt főztünk, a másodiknak pedig annyira elhúzódott az érése, hogy szinte három hétig mindennap friss gyümölcsöt ettünk ebéd után. Ez a harmadik szedés is üvegekben végezte, csak most darabosra főzve, hogy az előzőtől formájára is megkülönböztessük.

Divatba jött a füge. Mintha ez is azt üzenné, hogy melegszik a klímánk. Tormaföldén – ez egy zalai település – hét hektáros fügeligetet is létesítettek bízva a globális felmelegedésben. Meg nyilván a piacon, hogy ne rögtön az üzleti oldalát említsem. Mert az üzletláncokban láttam török füget szép minyon papíron darabját 280 forintért. Mivé lett ennek az ikonikus bibliai növénynek a termése szép hazánkban!

Egyébként számos hasznosítási lehetősége van ennek a növénynek. Levelét is javasolják teának, külsőleg és belsőleg egyaránt, hogy a paradicsomi ruhadarabként alkalmazását már ne is említsem. No de komolyra fordítva a szót, itt egy kis ajánlás mi mindenben számíthatunk rá. A fügelevelél anti-diabetikus tulajdonságokkal rendelkezik, fügelevelél kivonat alkalmazása mellett kevesebb inzulin beadására lehet szükség. A cukorbetegnek ébredés után, a reggelivel együtt kell bevennie a kivonatot. Felforralhatjuk frissen, szűrt vízzel és ihatjuk teaként.

A füge az egyik legjobb rost és kalciumforrás. Tartalmaz antioxidánsokat és hashajtó hatása van. Ezen kívül található benne , magnézium, réz, mangán, kalcium, A-, B-, C- és K-vitamin, folsav, nátrium és cink.

Kálium és rosttartalmának köszönhetően segít stabilizálni a vérnyomást. Anti diabetikus és daganatellenes tulajdonságokkal is rendelkezik. A benne található kalcium, kálium és oldható rostok segítenek a koleszterin csökkentésében. A füge elősegíti a jó alvást és véd az álmatlanság ellen.

Növeli az energiát, támogatja a csontok erősségét, hashajtó hatása miatt alkalmas székrekedés kezelésére. Leveleit pépesítve pattanás és mitesszer elleni bőrtisztítóként használható. Csökkenti a gyomorsav mennyiségét, így kiváló terhes nőknek. Elősegíti a hosszú élettartamot és jó egészséget.

A fügelevelél felhasználása:

- Hörghurut – Tegyük 2-3 fügelevelet és egy kevés piloncillot (mexikói cukor) fél liter vízbe és forraljuk 15 percen át. Távolítsuk el a leveleket és igyuk meg a teát.
- szív-és érrendszeri vagy daganatos betegségek – Minden nap fogyasszuk friss fügeteát és egy kevés gyümölcsöt is.
- genitális szemölcsök – használjuk a fügelevelél nedvét az érintett területeken.
- aranyér – a már említett módon főzzük fügelevelél teát, hagyjuk kihűlni, majd alkalmazzuk az érintett területeken, vagy készítsünk belőle ülőfürdőt.
- májzsugorodás – alaposan mossunk meg négy fügelevelet, zúzzuk össze egy cukorkával, öntsük fel egy pohár vízzel és naponta kétszer fogyasszuk.
- magas vérnyomás – készítsünk teát három fügeleveléből és fogyasszuk naponta.
- gombás fejbőrfertőzés, szemölcsök és kelések - használjuk a fügelevelél nedvét az érintett területeken.
- övsömör – 3-4 levélből készítsünk teát, hagyjuk kihűlni és távolítsuk el a leveleket. Áztassunk be egy rongyot és mossuk át az érintett területet.
- fekély – rágjunk el két fügelevelet naponta. Előrehaladott fekély esetén ezt reggel, éhgyomorral tegyük.

Befejezésül néhány szó az amerikai lepkekabócáról

Ezen a meleg nyáron át figyeltük Sarló Csaba barátommal a lepkekabócákat –kiderítendő hogy csupán ennyire elhúzódó a kelésük, vagy egy második nemzedék is nevelkedik már növényeinken. Entomológus ismerőseimet nem győzték meg a szép ivarérett és viaszos lárvaingek (a nimfa levedlett viaszos bőre) egyazon ágról

készült fényképei sem, mondván Olaszországban is csak egy nemzedékre futja életükből. Ott pedig megszokott a mediterrán tél és a forró nyár. Az elhúzódo kelésük ezek szerint egész évre lehetővé teszik a kifejlett és lárvá korosztály egyidejű együttes jelenlétét. Szeptember 29-én viszont már csak szép szürke példányokat tudtam fotózni. Az irodalom szerint ugyanis a tojásait októberben rakja le fakéreg repedésekbe, vagy a borostyán apró szőrökre emlékeztető kapaszkodó léggyökerei közé. Tojás alakban tel. Mindezt a korábban leír szakmai kételkedésünk miatt volt szükséges most megjegyezniem.

Most még csak a méhek gyűjtögetik az utolsó nektárt a borostyán virágain.

DRYP

RENDAHAGYÓ PORTRÉBESZÉLGES TÉS MIKLOVICZ LÁSZLÓVAL

Bokorbéli olvasóknak talán nem kell bemutatni őt, mégis ragaszkodtam ehhez nyilvános beszélgetéshez. Most pedig nem is tudom, mivel kezdjem. Régóta terveztem, hogy Miklovicz Lászlóval, Lacival kellene egy beszélgetést összehoznunk a Koinónia olvasói számára (is), de ahogy mondani szokták mindig közbe jött valami. Szinte egy évig forgalomképtelen voltam, hogy ne másra – leginkább László elfoglaltságára akarjam tolni a halogatást. Közben diakónussá szentelték - pontatlan meghatározással – hivatalosan is civil pappá lépett elő, akiknek teendőit – hogy elkerüljem a küldetés szót - már évtizedek óta sikeresen végzi, gyakorolja választott nőtincsi honában. Amikor sokadik időpont egyeztetés után sikerült egy kis időt szakítanunk erre a találkozóra, kezemben a hangrögzítővel valamiféle ars-poetikára készültem, talán az ő közösségépítési gyakorlatából meríthető „mesterfogások” tanulságainak megismerése, megismertetése céljából is. Megpróbálom most – filmes műszóval – vágatlanul közreadni beszélgetésünket, akár gondolatébresztőként is.

– Azért azt be kell vallanom, hogy egy kis idegenkedés van bennem az ilyen típusú beszélgetés kapcsán.

- *Miért?*

- Azt hiszem azért, mert az ember óhatatlanul egy kicsit kirakatba rakja magát, mintegy szerepel. Legalább is az lehet a hallgató, vagy az olvasó érzése, hogy most egy kicsit előre toloom magam. Ez teszi számomra nehezzé ezt a beszélgetést, talán ez az oka az idegenkedésemnek is. Ugyanakkor az ember szereti a jótetteit valamilyen értelemben megmutatni, hogyha egyáltalán léteznek ilyen tettek az ember életében.

- *Mégis azt gondolom, hogy ezek például szolgálhatnak mások előtt, ezért kell félretenni, ezt a szerepléstől való idegenkedést. Végül is Gyurka bácsi sem óvakodott a szerepléstől, hiszen hogyan tudta volna közzé tenni, szolgálni a Bokor lelkeség formálását.*

- Igen, ez lehetséges az ő életében, az ő státuszából azért ez eléggé másképpen mutat.

Éppen tegnap volt egy Bibliakör Diósjenőn. Nagyon aktív kis csapat, és valaki megkérdezte közülük, hogy nem vagyok-e kénytelen belemenni kompromisszumokba mióta diakónussá szentelték. Nem kell-e bizonyos mondataimat körültekintőbben megfogalmazni, vagy alaposabban átgondolni, mielőtt az ember a homíliában valamit elmond. Nagyon nehéz kérdés ez, mert végül is a szentelés előtt, amikor egy esküt kell tenni, akkor ennek az eskünek a tartalma olyan, amihez azért illik igazodni, tehát az egyházi előírásoknak is meg kell felelni, amiben benne foglaltatik az engedelmesség feltétele is. A másik oldalról pedig, ha az ember így közszerepel, mondjuk a templomban, akkor meg arra is kell gondolni, hogy senkinek ne okozzon olyan szellemi vagy lelki traumát, ami inkább hátráltatná az evangélium ügyének a megvalósulását, mint szolgálná. Ennek kapcsán azt mondtam ennek a fiatalembernek, hogy ahová megyek szolgálni, liturgiát tartani, vagy akár csak asszisztálni, esetleg prédikálni a szentmisén, sehol sem fogadok el pénzt érte (mert mindenhol fizetni akarnak fura módon). Tehát sehol nem fogadom el az úgymond honoráriumot, amivel két dolgot szeretnék kihangsúlyozni. Egyik, hogy függetlenítem magam az anyagiaktól és nem pénzért teszem (ezzel egy kicsit a számonkérés lehetőségét is csökkentem). Másrészt pedig ezzel is megvalósíthatom az ingyen kaptatok és ingyen adtatok szemléletet. Manapság ugyanis nagyon könnyen az ember orra alá dörgölik, persze jó pénzért én is elmegyek prédikálni. Ezt el akarom kerülni, meg rosszul is esne. Éppen annak az örömét veszíteném el, ami ezzel együtt jár.

- *Röviden fogalmazva ez az önzetlenség...*

Mondhatjuk így is. Ez egy szép kifejezés, de én inkább nem mondom. Ez nekem jól esik, örömet lelem benne. Lehet, hogy éppen ellenkezőleg az önzőséget kellene megemlítenem, mert ezt saját örömömmre is csinálom.

- *Igen, ez már a dialektikának azon területe, amikor az önzetlenség az önzéssel van egyensúlyban, mint a keleti filozófiákban a ying-yang harmóniája.*

A hab a tortán az, hogy a múlt szombat este voltam valahol egy templomban, ahol prédikáltam, és azt mondta

egy tanárnő, hogy ő azért jár ide, mert szereti hallgatni a prédikációm. Na, ez az igazi fizetség számomra. Ennek nagyon örültem. Ugyanúgy elviselném, sőt igényelném a kritikát is. Mindenkit lehet kritizálni, de sajnálatos módon ilyenben nem részesítettek eddig, pedig szükségem volna rá. A közösségben azért találkozom kritikával, mondják nekem és a feleségem is mondja.

- *Nyilván ott bensőségesebb a kapcsolat, nyíltabbak, s ahogy ma mondják interaktívabbak. Mondanál valamit a családról is, ha már szóba került.*

- Az otthon jelenleg számomra nagyjából abból áll, hogy a feleségemmel ketten maradtunk odahaza, mivel a gyerekeink nagyok már, mindenki járja a maga útját. De a hétvégék általában úgy telnek, hogy együtt van a család, ha nem is mindig a teljes létszámmal. Tehát a családi kötelékek lazábbak, ami tehermentesítést jelen számomra (azért nem egészen így van, mert létezik az aggódás fogalma is)

- *Nincs is ilyen központi családi irányításra igény?*

Nincs. Ez megszűnt gyakorlatilag. Felnőtt mindegyik gyermek, kölcsönösen elismerjük és tiszteletben tartjuk azt az utat, amit járnak. Az a fajta szerepkör már megszűnt, hogy irányadó szempontokat mondják, vagy pedagógiai kérdéseket tegyek fel. Inkább ők tesznek fel kérdéseket, ha szükség van rá és igyekszem, meg Panni is igyekszik értelmes válaszokat fogalmazni (amik nem felszólító mondatok).

- *Hány bibliakört tartasz?*

Eredetileg öt helyen volt itt a környékben, de az egyik helyen néhány hónap után azt mondták, hogy ők erre még nincsenek felkészülve. Így négy bibliakör maradt. A leginkább intenzív a nőtincsi, amelyik már hat évre tekinthet vissza. Nyári szünetet is csak egy helyen tartottunk, a többi helyen pedig folyamatos egész évben.

- *Hogyan illeszkedik a Bokor kiscsoportos foglalkozásokhoz, vagy a bibliaköröknek más a tematikája, rendszere?*

Formailag hasonlít a kisközösségi összejevetelekhez. Tartalmilag viszont teljesen a Szentírás van a középpontban. Egy kicsit leszűkítve a szinoptikus evangéliumokra. Fejezetről fejezetre, azon belül versről versre haladunk és a háttér információkat is megpróbáljuk kihámozni. Ehhez a különböző bibliaelemzéseket, az ezegétáknak a szakirodalmát is felhasználjuk. Komoly viták is keletkeznek. Ezeknek mindig örvendezek, mert tulajdonképpen mindegyik arról szól, hogy miként lehet jobban megközelíteni a Názáreti Jézus tanítását és személyét. Nem arról, hogy kinek milyen igaza van, kinek milyen meglátását akarjuk érvényre juttatni, hanem Jézus személye és tanítása van a középpontban.

- *Bokor kisközösséges foglalkozásokon is részt veszel a bibliakörökön kívül?*

Igen, van egy - szakkifejezéssel élve – „felvevő” közösségünk. Ez 36 éves, ha jól emlékszem. A „leadó” közösségünk is majdnem ilyen korú, talán valamivel fiatalabb.

- *Ezek közül egy érdire emlékeztem.*

Igen azt hívtuk Fiatalok 4-nek, de mivel már eljártak felettünk az évek, átkereszteltük magunkat Fejlődők 4-nek,

abban reménykedve (és azon fáradozva), hogy ez illik ránk.

- *Akkor négy bibliakörben és két másik kiscsoportos közösségben vagy érdekelt?*

Igen és van egy evangélikus Bibliakör is Nőtincsen, amit az szomszéd településről átjáró lelkész tart. Az érdekesége ennek az alakulatnak, hogy két személy kivételével ugyanazok járnak ide is, akik a katolikus BK-ra. Tehát ez inkább ökumenikus BK és nagyon jól elvagyunk egymással. Két éve sikerült a nagybőjtben egy kifejezetten ökumenikus BK-t létrehozni, ahová baptista testvéreket is hívtunk. 10 alkalommal voltunk együtt, 10 témát feldolgozva. Sajnos arra már nem maradt erőm-időm, hogy hosszabb távon is működtethető legyen ez a közösség. De hozzá kell tenni, hogy komoly szentírás értelmezési különbségek is jelentkeztek.

- *Azért így első hallásra nagy átfedés van a Bokor kisközösség szellemisége és a bibliakörök között.*

Igen. A Gyurka bácsi füveskönyvét mindenhova elvittem, mindegyik helyre adtam egyet, hogy adják körbe. Valamelyik körben az egyik tag megállapította, amikor beolvasott, figyelmesen olvasgatta, hogy én ugyanabban a szemléletben, szellemiségben beszélek, amit ott olvasott. Összeállt benne a kép, és ezt nem is rejtem véka alá, hogy Gyurka bácsit jól ismertem, mondhatni, hogy baráti viszonyban voltunk, az írásait is viszonylag jól ismerem, és a Bokor nagyközösséghez tartozom. Ezt mindenhol tudják. Van ahol érdeklődve kérdegetnek erről, van aki tudomásul veszi, de voltak negatív hangok is, sajnos éppen Nőtincsen, olyanoktól, akik ráadásul nem is nagyon tudták, hogy miről van szó. De ez nem a bibliakörös, hanem a más emberek részéről hangzottak el.

- *Talán nem egyházi személy, vagy valamelyik fundamentalista hívő szájából hallottad? Milyen negatívumot lehet itt előhúzni?*

- Az odatartozás tényét. Bulányistaként nevezett ott valaki, de ezenkívül más tartalmi negatívumot nem igen tudtak megfogalmazni. No meg olyat, hogy szélsőségesen fogalmazok. mint például az ellenség szeretet kérdésben. Azt általában nem vitatják, hogy az adás benne van a jézusi tanításban. Amink van, abból adjunk. Azt se nagyon vitatják, hogy segíteni kell a másik embernek, de azt sajnálatos módon erősen vitatják, hogy az ellenséggel barátságosan kell viselkedni. Itt van a Szent István kultusz. Ez évről évre előjön, meg a Szent László kultusz. Itt keverednek a dolgok. Az államalapítás érdemei és a kereszténység meghonosításának az érdemei, az eszköztár. Itt igen nagy keveredés van.

- *Most voltál Bokor nagytáborban is. Gondolom ott is tartottál előadást is.*

- Voltam, de most nem volt különösebb feladatam.

- *Ez is egy kötelék a Bokor mindennapi életéhez.*

- Oda nagyon szeretek járni. Építőek számomra.

- *Beszéljünk még a munkádról.*

- Igen, végül is ez viszi el az embernek a legtöbb idejét. Tanítok egy középiskolában, ugyanakkor van egy faipari

vállalkozásom. Szeretem ezt is, szeretem azt is. Szeretek tanítani is, meg szeretem csinálni is.

- *Az egy óriási előny, mikor valaki gyakorlatban és elméletben is ugyanazt teheti kedvére és még azt szereti is.*

- Ha csak erre tenném a hangsúlyt, ez is teljes egészében ki tudná tölteni az életemet, mivel meg tudnám azt csinálni, hogy van egy elfogadható műhelyem, tanulókat tudnék foglalkoztatni. Jelenleg egy nagyon jó dolog lenne a tanuló szempontjából is meg az én szempontomból is, mert alig-alig találunk olyan munkahelyet, éppen a duális képzéssel kapcsolatban, ahol érdemben tudják foglalkoztatni a tanulóinkat. Már kétszer vállalkoztam ilyen gyakorlati képzésre és tudom, hogy ez nem olyan egyszerű dolog. Rengeteg időt, energiát igényel és még kockázatos is.

- *Úgy tudom, hogy egyik másik döntéshozó testületben is munkát vállaltál?*

- Képviselő vagyok Nőtincsen. 25 éve lakunk ott és 21 éve vagyok képviselő és a szociális bizottság elnöke. A szociális bizottság most az egyetlen bizottság, ami létezik az önkormányzatban belül, ráadásul szociális-eü. és gazdasági bizottság is gyakorlatilag. Valamennyi szociális ügy mind ide fut be. Nem valami hálás feladatkör..

- *Jól körbejártuk vállalt elfoglaltságaid, mi segíti karban tartani fizikai lelki energiádat?*

- A fizikai-biológiai közérzet javító tevékenységeim a futás, úszás, a lovaglás meg a sárkányrepülés. A lelki szellemi karbantartásomat pedig a közösségi találkozókra készülés és a jó testvérek építő mondatai szolgálják.

- *Egy időben írtál is. Mintha mostanában egy kicsit visszafogottabb lennél ezen a téren.*

- Igen. Amit mostanában írok azok a prédikációim és örülök, ha időben elkészülök velük.

- *Ezek közül nem lehetne egyiket-másikat nyilvánosságra hozni?*

- Ahol prédikálok, többé-kevésbé ismerem hallgatóimat. Van, ahol egy kicsit visszafogottabban kell beszélnem, van ahol egy kicsit bátrabban. Nagyorosziban például egy kicsit bátrabban tudok szólni, mert Tarnai Imre bácsi 30

évig volt ott és azt mondták, hogy ugyanazt a stílust viszem tovább, mint amit ő képviselt. Ezek általában inkább bő vázlatok, de el tudom kép-

zelní, hogy van közöttük olyan is, ami talán megjelenhetne a Koinóniában.

- *Legyen ez a biztató végszó megköszönve magam és az olvasók nevében idődet és ezt a portrébeszélgetést. Bízva, hogy írásaidal találkozunk a KOINÓNIA-ban is.*

VÉGH GYÖRGYI RÉGIÓS TALÁLKOZÓ ÓBUDAVÁ- RON

A Bokor 7+1. régiója – a BOKKE meghívására – Óbudaváron tartotta őszi találkozóját 2015. szeptember 27-én.

Az eredetileg tervezett programot kicsit átalakította a régió ez évi képviselőjének megrendítő halála, Totya fájdalmasan idő előtti távozása az „ajtón túli” oldalra, így nehéz szívvel, hiányérzettel készültünk az összejövetelre.

Az első órát a helyi adottságok (ház) és kínálat (kert) megismerésével töltötte a csapat, majd a 21 fő - egymás melegítő közelségét élvezve - Gyurka bácsi nappalijába helyet foglalt. Zseniális ötlettől vezérelve György Zoli azért be is fűtött a cserépkályhába, ugyanis elég hűvös volt, előzőleg két napon át ömlött az eső is. Természetesen aznap már nem esett, mitöbb, délután még a nap is kisütött - ezt is sikerült elrendeznie valakinek.

Meggyújtottuk a 7+1 mécsest, elcsendesedtünk, s György Gabi vezetésével és gitárkíséretével dalolva kezdtük a lelki programot. Először Gyurka bácsira emlékeztünk. Hangulatfestő céllal felidézünk egyik naplóbejegyzését, György Zoli olvasta fel a 15 évvel ezelőtti betűvetést, amelyben az Óbudaváron töltött napokról írt a ház akkori gazdája. (Budavári, 2000. október 25.)

Ezután meghallgattuk Sinkovits Imre előadásában a Hitvallás című vallomást - szintén Gyurka bácsi írása. (Erős hasonlóságot véltünk felfedezni e két nagy ember hangjában.)

*Ne legyen időm
elrontani, ami jót
megtehettem itt."*

(Fodor Ákos: A vándor imája)

Totya közeli halála szomorú aktualitást adott a visszatérésre, az általa/tőle kapott sok-sok jóra, ami épített minket, segített és előbbre vitt az úton. Versekkel, idézetekkel (különös tekintettel Fodor Ákosra) és személyes

emlékekkel gondoltunk rá, s az együtt töltött évekre, év-tizedekre.

A megemlékezést Bényei József Végrendelet című versének felolvasásával zártuk.

Ezt követően a régió képviselőjének megválasztása következett, melynek eredménye: György Gabi lesz ebben a tanévben a 7+1. régió képviselője, a helyettese pedig továbbra is Podmaniczki Imre. Sok erőt kívánunk nekik ehhez az áldozatos szolgálathoz!

A kegyes időjárás megengedte, hogy a kertben ebédeljünk – ott várt a terített (és persze) asztal. A terülj-terülj asztalkához sok egészséges és/vagy finom étellel mindnyájan hozzájárultunk. Jó sok kenyeret vittem, hogy kenyérszaporításra ne legyen szükség (elég az időjárás megjavítása) – amit aztán osztogathattam hazára, de nekünk maradt több napra való... Az állófogadás végül munkabéddé alakult, Óbudavár sorsáról, jövőjéről és lehetőségeiről beszélgettünk.

Terveztük a „Házaspárok keresztútja” végigjárását is, ez azonban sajnos elmaradt, csak a forráshoz sétáltunk le egy rövid időre, ahol megcsodáltuk az új, fedett közösségi teret is.

Az időnk sajnos kötött volt, mert vissza akartunk érkezni a Piarista Kápolnába, hogy részt vegyünk a 18 órakor kezdődő misére, amit a „Totya-misék” lezárásaként a Piarista Rend házfőnöke tartott, elköszönő gesztusként. (Totya temetéséről a [Bokorportálon](#) olvasható összefoglaló.)

Nagyon bensőséges, építő, lélekemelő órákat töltöttünk együtt, s megszületett a javaslat, sőt a hajlandóság is: a régió szeptember utolsó hétvégéjén minden évben Óbudaváron tartja a találkozóját.

Ezt a lehetőséget készsággel ajánlom más régióknak is!

BULÁNYI GYÖRGY BUDAVÁRI NAPLÓ...

Négy napot voltunk lent, de bőven elég volt. Vasárnap reggel mentünk, s este 6 órakor elmondtam a szentmisét. Előző este, mint mindig, Széphalmon miséztem. Egy kedves nővér is ott volt. Most jött először. Félek, utoljára is. Amikor kijöttem a templomból, megszólítottam s kezelt fogtam vele. Érdeklődésemre megkérdezte, hogy lehet-e őszinte. Mondtam, hogy csak bátran. Erre elmondta, hogy nem tudja, hogy van-e szentmiséje. Ő, nem az igehirdetés háborította fel, hanem a szöveg-változtatások a szentmise folyamán. Nem szabad semmit sem módosítani a mise-könyvben leírt szövegen – azt neki ez és ez az atya mondta. Mondtam, amit tudtam: a Zsinat óta nincs gépliturgia... De aligha nyugtattam meg.

Itt, Budaváriban, a „hívek” bíznak bennem. Akik nem bíznak, el sem jönnek. Úgy, hogy nyugodtan mondhatom a misét, ahogy a lelkem diktálja. S még inkább: hirdethetem az igét! Úgy, ahogy a lelkem diktálja? Nem egészen. Úgy, ahogy az a néhány figyelő szempár kihozza belőlem. Szerda este olyasmit csalogattak elő belőlem, amire eddig nem is gondoltam. Fel kellett tennem nekik és magamnak a kérdést, hogy miért kérdezi meg Péter Jézustól: „Uram, nekünk mondd ezt a példázatot, vagy mindenkinek?” (Lk 12,41) Eddig sohase tettem fel. Csak Jézus válaszával voltam elfoglalva: aki ismeri Ura akaratát, több verést kap; aki nem ismeri, kevesebbet kap. Jézus tehát mintha nem válaszolná meg Péter nagyon is konkrét kérdését. Miért nem? Nem tudom, csak sejtem.

Kérdésére Jézus mond egy újabb példázatot. Hosszabbat, mint amilyen az a sztori volt, ami kiváltotta Péter kérdését. A hosszabb csak bővíti az előzőt, amely dicséri azokat a szolgákat, akik mindenképpen várják uruk érkezését. Erre jön Péter kérdése, hogy nekik szól-e a történet, vagy mindenkinek. A hosszabb sztori ezután elmondja, hogy az a hú sáfár, aki kiadja a szolgatársaknak az ételmet, a búzarészt. S az a nem-hú sáfár, aki elkezd verni a szolgatársait, s eszik-iszik és részegeskedik. Ebben pontosítódik most, hogy a szolgálta várja, vagy nem várja Ura érkezését.

Majd jön a befejezés – a több és kevesebb verésről. Nos, arra gondoltam, hogy Péterék az úton valami rossz fát tettek a tűzre, s Jézus mondott nekik erre csak úgy, általában – egy példázatot. Nem úgy, mint az egyszerű spirituális a kispapoknak, akik az előző este nem ették meg vacsorára kapott spenótot. Másnap reggel pedig arról szólt az elmélkedés, hogy Júdás is így válogatott az ételben gyerekkorában, nem ette meg, amit Anyukája főzött neki... történetesen a spenótot. De Jézus példázatától a tanítványok mégis találva érezhették magukat, s a rendre ügyeletes szóvivő – az ombudsman –, Péter megszólalt, tudakolván, hogy kinek is szól ez az egész.

Hogy mi lehetett az a rossz fa, azt a második példázatból kellene kitálatni, amelyben Jézus pontosít. Csak következtethetünk: valami, ami nem felel meg annak, hogy „kiadni élelmüket”; valami, ami annak felel meg, hogy „elkezd enni, inni és részegeskedni”. Mi volt az? Nem tudjuk. Csak azt, hogy Péter nem kérdez többé. Tudomásul veszi, hogy annak, „akinek sokat adnak, attól sokat kívánnak, és akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon”. Talán nem is valami tett volt a rossz fa, csak beszélgetés. Nem a szolgálat és nem az adástörvény által meghatározott volt a téma, hanem az, hogy ki a nagyobb, s kinek vannak kiváltságai. Valami ilyesmi.

Talán Jézus pedagógiájába pillanthatunk itt bele. Abba, mert ne feledjük, inkább gyerekek, tizenévesek voltak ezek a tanítványok. De azért már kifejlett serdülő-öntudatúak, akiket nem feltétlenül megszegyenítéssel kell nevelni. Jézus nem ad egyenes választ Péternek. Vonják le belőle a tanulságot. Azt, hogy mindenkinek szól a példabeszéd, de nekik is. Mert sárosak voltak ők, és sárosak lehetünk e tárgyban mindannyian. Mindhalálig is.

Mint írtam, négy napot töltöttünk lent. Nagyon jó volt, s még jobb, hogy véget ért. Nem tartottam egészen magamat ahhoz, amit az egyik nyári lelkigyakorlatom záró elmélkedésében ígértem. Így szólt: *Halálom után majd ki lehet meszelni a szobám, amelyben élek.* Rávettek a barátaim az ellenkezőjére. Fülembé jutott, hogy az egyik lelkigyakorlatozó, aki először volt Budaváriban, azt mondta, hogy mindenekelőtt seprűvel, porronggyal kezdene. Nagytakarítással. Az is hatott, hogy a múlt héten a kályha-átrakókkal ott volt Márta, s felajánlott, hogy mostanra átjön Zolival, meg az antalfai polgári szolgálatossal Bokorligetről és meszelnek. Nekünk csak annyi a dolgunk, hogy mindent a szoba közepére tolunk. Nem tudtam ellenállni a csábításnak, Megszegtem ígéretemet. Ez már a sorsa a záró elmélkedéseknek.

Át is jöttek kedden délelőtt. Minden közepén volt. S délig meszeltek. Szerdán délelőtt újra jöttek és másodszor is meszeltek. Zoli tökéletesített is egyet és mást, amit tizenöt

éve csak a magam „szaktudásával” bütyköltem össze. A bútorokat is ők ráncigálták a helyükre, miután magam ráncigáltam őket középre. S ebéd után kezdődött a tárgyak – a millió könyv – helyrerakása. Nem lettünk egészen kész. De nagyjából igen? A szőnyegek is a helyükre kerültek. Jövő héten lehet a művet tökéletesíteni. Élünk az alkalommal.

De nemcsak meszeltünk. Rendet csináltam a középső fészerben... asztalosműhely céljából Ferinek. Míg Teri főzte a birsalma-körte sajtot, én szüreteltem: leszedtem a naspolyát. A két fán volt egy negyedmázasa gyümölcs. Most már csak meg kell puhulnia. Aki november közepétől hozzánk jön, megkóstolhatja, s dicsérheti a földet, a napot meg a termelőt.

Közben Teri szobájába áttelepítettem kicsiny cellából – az is ki lett meszelve – áttelepítettem a kompjüttert, a monitort, a nyomtatót s az elosztót, ahol Teri kellemesen befűtött nekem a Gyuszi bácsi építette csodálatos cserépkályhába. S a jó melegben, míg

a mész száradt, elmélkedtem Oto Mádr, alias Máté-Tóth András gondolatairól, s Ratzinger bíboros prefektus 86-ban kapott megtisztelő magánleveléről. Hagyján, de el is kellett menteni floppyra az elmélkedést, hogy felhozzasam a Koinónia novemberi számába.

De nem akarta a floppy befogadni. Szerencsére jött Márta, s megmagyarázta, hogy van egy kis bütyök a floppy-n. Azt le kell húzni, s akkor már akarja.

Délután ötökor abbahagytam a lakás helyreállítást, s átmentem a templomba. Meggyújtottam a gyertyákat, felöltöztem, s betérdeltem az első padba, hogy megnézzem a szövegeket. Ott olvastam Péter kérdéséről, hogy kinek is szól a történet. Aztán 5,40-kor elkezdtem szokásos szentolvasót, a végén még elimádkoztuk a lorettói litániát is az *Oltalmad alá* futunk záró imádsággal, s utána mondtam: Józsi bácsi, lehet harangozni!

A misevég előtt megérkezett Bokorligetről Márta a nagy Fordjával. A Ford nélkül jött be a templomba. Én meg szokásoson leültem a három karosszék közepébe. No, nem „gubbasztani” – mint Kocsi Gyurin kifogásolták, mikor még rajta volt a szentelés kenetének illata (ezt szépen mondtam!), idősebb paptársai – hanem misevégén pótelmélkedni. Jó ez, mert az egész misét összefoglalhatom benne. Még a lent töltött négy napot is, mert a mise végén elbúcsúztam tőlük. Meg megemlékezhettem barátainkról is, akik megint segítettek nekünk, s arról, hogy az Isten Országáa valami olyasmi, ahol – amiben tudunk – segítünk egymáson.

S még mindig nem volt vége a napnak. Berakodtunk a Fordba. Úri módon ezúttal nem tömegszállító eszközön indultunk hazafelé, hanem kocsival. Márta mondta, hogy lesz egy kis kitérés, mert Gyuszának is szállít valami bio-

terményt Fehérvárra. Azt hiszem főleg sütni való tököket. Végül is alig tudtunk bejutni hozzájuk. Ki volt kapcsolva a kapucsengőjük. De jött valaki kifele a házból, s be tudtunk hatolni. Gyusza még pót-kairoszozott. A konferencia után egy pár napra náluk maradt egy külföldi, meg nem mondom milyen nemzetiségű, házaspár. Mikor Gyusza meglátott, mondta, hogy milyen nagyon örülnének vendégei nekem. Már félkilenc volt. Lemondtam az örömet szerzésnek e módjáról, mert még haza kellett érni, s a berakottakat felcigálni az emelete. Végül is a házaspár jött ki az ajtó elé, s ott beszélgettünk egy pár mondatot, már amennyire velem lehet angolul beszélgetni. Ágin kívül még Kaci, Kristóf és Ágacska voltak otthon. A fiatalok gyorsan behordták az „árút”, s jöhettünk haza. Tíz óra után kerültünk agyba.

1998

FARAGÓ FERENC

TANYAI SZILÁNKOK...

Univerziálé vita. Az idealizmus a *realizmus* egyik formája. – A realizmus az *idealizmus* egyik formája.

Viszonyítani csak a valósághoz lehet – de mi az a *valóság*?

A jelenben ott a múlt és a jövő is – mindig el nem múlva és soha el nem jöve.

Nincs olyan jó, ami számomra *jó*, más számára pedig *rossz*.

Minden pillanatban velünk van önmagunk ellentéte is.

A szellemi tartományban nagy távolságok vannak, de ezek nagyon közel vannak egymáshoz.

Azok *vagyunk*, amit *gondolunk*...

A *legismertebb* soha nem a *legelismertebb*.

Mindig *kintről* várjuk a választ, pedig már itt *belül* dörmöböl

Az egyenesnél nincs *egyenesebb*, de a görbénél van *görbébb*.

Van úgy, hogy a *különbözőség* tart össze és az *azonosság* választ szét.

Az ember a gondolatainak nem *szülője*, hanem *gyermeke*.

Metafizika. Az ember sokszor úgy érzi, hogy egy küszöbhez érkezett és át kellene lépnie rajta.

Tehetünk-e jót az emberekkel – akaratum ellenére?

Egyetlen motiváció van: az ismeretlen megismerésének belső kényszere.

Nekem van *igazam!* – Micsoda *hazugság!*

Van olyan helyzet, amikor nem a *barátainkra*, hanem az *ellenségeinkre* van szükség.

Amit *oknak* látunk, az gyakran már a *következmény*. – Amit *következménynek* látunk, az gyakran még csak az *ok*.

Mutatvány. A kötél-táncos sikere a kötélen is múlik!

A legvégső Valóság nem a térben és az időben érzékelhető valóság, hanem önmagamban, a végtelenben, örök-kévalóban rejtőző mindenség.

Amikor a tudatot kifelé irányítjuk, megjeleni benne a *nyüzsgés*. Amikor a tudatot befelé irányítjuk, megjelenik benne a *csend*.

Kampányidőszak. Most légy csak igazán *pártatlan!!!*

Az emberi életnek csak akkor lehet értelme, célja és feladata, ha túlmutat önmagán.

Ha önmagunkat elfelejtjük – ráeszmélünk önmagunkra.

A politikának kellene *vallássá* emelkednie, de a vallás süllyedt *politikává*.

Úszólecke. Az élet olyan vízben való úszás, amelyben azt hisszük, hogy leér a lábunk, pedig nem...

Sok ember – végső kétségbeesésében – kereszténynek teteti magát.

Csak az *egyén* szabad, a *tömeg* sosem, a *közösség* átmenet e kettő között.

A teológia abban a pillanatban született meg, amikor az ember rájött, hogy más istenek is vannak, mint a sajátja.

Nincs természetesebb, mint a természetfölötti.

Vizualizáció. A látható nem látja a *láthatatlant*, a láthatatlan látja a *láthatót*.

A Fény is látszik, a Hang is hallik a sötétben.

Isten szívéhez mindegyik nép egyforma közel áll, de nem mindegyik nép marad meg e közelségben.

Nagy muszáj a szabadság!!!

Akinek nem elég a *kevés*, annak a *több* sem lesz elég.